Sobotni izlet izžrebanih naročnikov Glasa. — V tehničnem muzeju v Bistri je veletrgovina Živila obdarila naše naročnike. — Foto: A. U. — Več z izleta preberite na zadnji strani.

Leto XXVI. Številka 82

Ustanovitelji: obč. konference SZDL Jesenice, Kranj, Radovljica, Šk. Loka in Tržič — Izdaja ČP Gorenjski tisk Kranj. Glavni urednik Anton Miklavčič — Odgovorni urednik Albin Učakar

GLAS

Kranj, sreda, 24.10. 1973
Cena 70 par

List izhaja od oktobra 1947 kot tednik. Od 1. januarja 1958 kot poltednik. Od 1. januarja 1960 trikrat tedensko. Od 1. januarja 1964 kot poltednik, in sicer ob sredah in sobotah

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA GORENJSKO

Gorenjski poštni delavci so v nedeljo dopoldne v Kranju podpisali samoupravni sporazum o združitvi temeljnih organizacij združenega dela v Podjetje za PTT promet Kranj — Foto: F. Perdan

Poštni delavci podpisali sporazum

Prek 400 gorenjskih poštnih delavcev je v nedeljo dopoldne na tradicionalnem zboru v delavskem domu v Kranju podpisalo samoupravni sporazum o združitvi temeljnih organizacij združenega dela v Podjetje za PTT promet Kranj. Pred tem so si člani kolektiva ogledali naprave v zgradbi telekomunikacij v Kranju, po podpisu sporazuma pa so na slovesnem zborovanju pregledali rezultate uveljavljanja samoupravnih dopolnil v podjetju in se seznanili z organizacijami splošnega družbenega pomena, opredeljenih v ustavnih dopolnilih, in s predlogi osnutkov obeh ustav. Pred slavnostnim zborom je v kulturnem programu nastopil tudi mešani pevski zbor France Prešeren iz Kranja pod vodstvom Petra Liparja.

Podjetje za PTT promet v Kranju, ki pokriva celotno Gorenjsko in je v zadnjih desetih letih doseglo velike uspehe, je bilo ustanovljeno 1961. leta. Pred šestimi leti je to podjetje kot prvo v državi uspelo popolnoma modernizirati telefonsko mrežo. 1964. leta je bilo na primer na Gorenjskem 13 avtomatskih telefonskih central s 3290 možnimi priključki, letos pa ima 24 avtomatskih telefonskih central prek 13.000 telefonskih priključkov. V okvir modernizacije in razvoja PTT omrežja na Gorenjskem pa sodi tudi avtomatska teleks centrala s 120 možnimi priključki.

Kolikšni so bili napori tega kolektiva v zadnjem obdobju, govori tudi podatek, da so zgradili nove pošte v Radovljici, Kranjski gori, zgradbo telekomunikacij v Kranju, pošti v Tržiču in v Bohinju. Razen tega pa so vrsto pošt in poslovnih prostorov na Gorenjskem obnovili. Sporedno s tem so vlagali precejšnje napore tudi v dostavo poštnih pošiljk. Danes na primer kar 92 odstotkov prebivalcev Gorenjske dobiva pošto vsak dan, le 8 odstotkov pa vsak drugi dan. Glede na dokajšnjo terensko razgibanost Gorenjske je to prav gotovo pomemben podatek. Pred devetimi leti je znašal celotni dohodek podjetja 9,5 milijona novih dinarjev, letos pa bo predvidoma dosegel že 54 milijonov dinarjev.

Na nedeljskem slavnostnem zboru so poudarili, da pomeni podpis samoupravnega sporazuma o združitvi temeljnih organizacij združenega dela še boljšo osnovo za nadaljnji ekonomski in samoupravni razvoj. Priprave na uresničitev ustavnih dopolnil in ustanovitev temeljnih organizacij združenega dela so se v podjetju začele že pred dvema letoma. Zdaj imajo štiri temeljne organizacije združenega dela na Gorenjskem — v Kranju, Radovljici, Škofji Loki in na Jesenicah. Peta temeljna organizacija združenega dela je skupna za delavce tehnično vzdrževalne službe in transporta. Organizirali pa so tudi delovno skupnost za potrebe vseh temeljnih organizacij združenega dela.

A. Žalar

Gostinsko turistični zbor na Bledu

Na Bledu bo jutri in v petek tradicionalni XXI. gostinsko turistični zbor Slovenije, v okviru katerega bodo poleg posvetovanja na programu tudi različne strokovne razstave, srečanja in športna tekmovanja. Zbor se bo začel jutri dopoldne v festivalni dvorani na Bledu s posvetovanjem o aktualnih problemih gostinstva in turizma v Sloveniji. Po tem bodo odprli razstavo pogrinjkov, v petek pa še kulinarično razstavo. V športnem delu srečanja se bodo gostinski in turistični delavci pomerili v kegljanju, streljanju, šahu, namiznem tenisu, odbojki in drugih. Zanimiva pa bodo tudi tradicionalna tekmovanja v mešanju in poznavanju pijač, hitri hoji s pladnji, valjanju sodčkov in podobna. V okviru zbora bo jutri popoldne tudi četrta letna konferenca sekcije turističnih novinarjev Slovenije, v petek dopoldne pa bo šesto republiško srečanje mladine slovenskih gostinskih šol.

A. Ž.

V petek začetek revije jugoslovanskih amaterskih filmov

Pisali smo že, da je tržiški filmski klub Tomo Križnar organizator revije jugoslovanskih amaterskih filmov, ki se bo začela v petek, 26. oktobra v paviljonu NOB v Tržiču. Otvoritev in prve projekcije amaterskih filmov se bodo začele ob 19. uri ter nadaljevale v soboto in nedeljo ob isti uri. Revija bo končana v nedeljo, ko bodo podeljene tudi nagrade.

-jk

Več za zdravstveno varstvo

Svet za zdravstveno in socialno varstvo skupščine občine Kranj je na svoji zadnji seji sprejel sklep za 20-odstotno povečanje sredstev za zdravstveno varstvo v prihodnjem letu. Obveznosti občin za financiranje zdravstvenega varstva občanov se prihodnje leto sicer ne bodo spremenile, pač pa je poraba sredstev v prihodnjem letu planirana na osnovi letošnje porabe. Tako bo občina tudi v prihodnjem letu plačala stroške zdravljenja za nezavarovane občane, prispevala za zdravstveno zavarovanje prejemnikov družbene denarne pomoči, sofinancirala zdravstveno zavarovanje socialno ogroženih kmetov in starostno zavarovanje kmetov, razen tega pa se bo obvezala za plačilo mrliških ogledov, za plačilo komisij za odobritev splava ter za kolektivno preventivo in za plačilo dela stroškov pregledov športnikov. Svet predvideva, da bo treba za zdravstveno varstvo iz občinskega proračuna prihodnje leto odšteti okoli 1,68 milijona din.

M.

Loško gospodarstvo med kladivom bremen in nakovalom težav

Nič hudega ne bo, če ob poročanju o (ne)uspehih poslovanja škofjeloškega gospodarstva v prvem polletju leta 1973 postavimo vrstni red na glavo in začnemo tam, kjer pri običajnem novinarskem prispevku ponavadi končamo: pri zaključnih ugotovitvah. Ko sta namreč minulo sredo zbora loške občinske skupščine pretresala izsledke kranjske SDK, so si bili odborniki edini samo v eni točki: v spoznanju, da stanje nikakor ni rožnato. Precej bolj razgibano sliko pa je dala razprava, posvečena odkrivanju vzrokov krize, v kateri tičijo podjetja. Mnenja so se močno razlikovala. Večina poznavalcev razmer je obtoževala neurejeno politiko določanja cen, enostranske zamrznitve, razkorak med gesli, ki poudarjajo nujnost razbremenitve delovnih organizacij, ter razmerami v praksi in seveda kopičenje zalog, izvirajoče iz narave izdelkov in iz padca kupne moči ljudi. Toda poglejmo najprej prgišče številk.

Nadaljevanje na 12. str.

Ribam v Savi grozi pogin

Prihodnje leto bodo spustili vodo iz akumulacijskega jezera v Mostah — Storili bodo vse, da bi bila škoda čim manjša

Prihodnje leto bo minilo deset let, ko so zadnjikrat spustili vodo iz akumulacijskega jezera hidroelektrarne v Mostah. Takrat je v strugi Save od Most pa tja do Litije poginilo precej rib. V nekaterih gornjih odsekih Save je prišlo do prave katastrofe, saj so poginile vse ribe. In kako bo prihodnje leto? Pred nedavnim so se v Kranju sestali predstavniki republiškega zavoda za ribištvo, ribiške zveze Slovenije, kranjske ribiške družine, hidroelektrarne Moste in Splošne vodne skupnosti Gorenjske in se pogovarjali o možnih zaščitnih ukrepih.

Za hidroelektrarno Moste bi lahko rekli, da je tako nesrečno grajena, da jo je po projektu treba vsakih deset let čistiti. Treba je spustiti vodo iz akumulacijskega jezera, da je mogoče opraviti remont. Ob takšnem izpustu pa iz jezera odtečejo tudi razne strupene osedline in blato. Nestrokovno rečeno je takrat Sava kar gosta (takšna je bila pač pred desetimi leti). Blato in strupi zalijejo ribam škrge in jih zadušijo.

Na sestanku so ugotovili, da se je v zadnjih treh letih spuščanje strupenih snovi v Savo na Jesenicah močno zmanjšalo. To se je že lani, še bolj pa letos pokazalo na precejšnjem povečanju ribjega zaroda v Savi. Danes je tako zgornji del Save nad Kranjem zelo bogat s postrvmi, lipani in sulci, spodnji del do Zbiljskega jezera pa s postrvmi in posameznimi skupinami ciprinidov (podusti, kleni).

Udeleženci sestanka so menili, da bi morda ublažili katastrofo ali celoten pogin rib in druge favne v Savi, če bi vodo iz jezera v Mostah spuščali postopoma oziroma jo mešali s čisto in onesnaženo. Dogovorili so se, da bo zavod za ribištvo opravil vse potrebne meritve o gostoti in učinkovotosti strupov (fenolov), ki so se nabrali v akumulacijskem jezeru v zadnjih desetih letih. Na podlagi ugotovitev se bodo potem dogovorili za čas praznjenja oziroma mešanje vode pri spuščanju iz jezera. Predvsem bodo skušali oblažiti prvi in zadnji val. Prvi val ob izpustu vode namreč običajno očisti bregove in struge, zadnji pa potegne za seboj usedline in blato iz akumulacijskega jezera. Ribiči pravijo, da prvi val ribe še kar dobro prestanejo, zadnji »blatni« val pa je pogosto usoden.

Kot rečeno, bodo skušali storiti vse, da bi bila škoda čim manjša. Čeprav tudi približnih ocen še ni, za primerjavo lahko povemo, da so ob otvoritvi nove struge Save v Drulovki (Zarica) iz mrtvega rokava na približno 200 metrih ribiči kranjske ribiške družine prenesli v Savo okrog 300 kilogramov rib.

A. Žalar

Za 10 milijonov dinarjev prometa

V Kranju so v nedeljo zaprli šesti mednarodni sejem obrti in opreme. V devetih dneh si ga je ogledalo okrog 22.000 obiskovalcev, kar je nekaj manj kot lani. 75 razstavljavcev je zabeležilo prek 10 milijonov novih dinarjev prometa. Na sejmu so letos prvič podelili priznanja za kvaliteto, aranžiranje in sodelovanje. Za kvaliteto in aranžiranje so podelili po pet priznanj, za sodelovanje pa so podelili priznanja poklicnim šolam in gobarskemu društvu Kranj.

Na sejmu je bilo največje zanimanje za razstavo gob in za modno revijo. Organizatorji menijo, da bi bil obisk letošnjega sejma obrti in opreme še precej večji, če ne bi nagajalo slabo vreme.

A. Ž.

Naročnik:

Poziv

Svet zveze sindikatov Jugoslavije je pozval vse sindikate v svetu, da se skupaj z drugimi silami miru in napredka vključijo v dajanje popolne podpore delavcem in ljudstvom arabskih dežel in v njihovem odporu proti izraelski agresiji. V pozivu opozarjajo na skupno deklaracijo sindikatov, ki jo je nedavno ob podpori več kot 60 sindikalnih organizacij z vseh strani sveta sprejela konferenca neuvrščenih v Alžiru.

Bolj varčujemo

Spomladi letos so hranilne vloge Jugoslovanov znašale okrog 26 milijard dinarjev. Lani ta čas pa je bila vrednost vlog 24,9 milijarde dinarjev.

Dražje meso

V prihodnjih dneh bodo občinske skupščine določile nove maloprodajne cene svežega mesa na podlagi najnovejšega dogovora republik in pokrajin. Ugotovili so, da se mora meso podražiti zaradi sedanje krize v ponudbi. V dogovoru o načinu oblikovanja maloprodajnih cen svežega mesa so določili predvsem enotne odkupne cene živine. Odkupna cena za pitana teleta je 17 dinarjev za kilogram, za junce 15, mesnate prašiče 13,5, govedo 12 in za mastne prašiče 9,75 dinarja za kilogram. Maloprodajne cene se oblikujejo tako, da se odkupne cene povečajo po določenih koeficientih, ki so za svinjino poprečno 2,3, za juničje meso 2,1, za goveje 2,35 in za telečje poprečno 2. Te cene je moč povečati za meso brez kosti, in sicer za svinjino za 18 odstotkov, za juničje meso in govedino za 20 odstotkov in za telečje meso za 30 odstotkov. Za piščance so določene najvišje maloprodajne cene glede na način obdelave, in sicer 22,10 in 23,60 dinarja za kilogram.

Zastonj v toplice

Več kot 2000 upokojencev iz Srbije z najnižjimi pokojninami je bilo letos brezplačno v toplicah. Za to je poskrbela skupna komisija za oddih in okrevanje upokojencev Srbije. Prek 440 upokojencev je dobilo 75-odstotni regres, 115 upokojencev pa 50-odstotni regres za toplice.

Množična razprava

Na seji koordinacijske komisije za usmerjanje in spremljanje ustavne razprave je podpredsednik republiške konference SZDL Milan Kučan poudaril, da je ustavna razprava tako ali drugače pritegnila slehernega delovnega človeka in pozornost svetovne javnosti. Ugotovil je, da se razprava ni omejila le na navajanje ustavnih določb, marveč je pokazala tudi na samoupravnih osnovah uveljavljen družbenoekonomski položaj delovnega človeka.

Več cementa

V Trbovljah so spet pognali 160-tonsko peč za proizvodnjo cementa. Potrebni premog so kupili v Mostarju, Zenici in Kaknju, ker zasavski rudniki ne morejo zagotoviti 500 ton premoga, kolikor ga cementarna potrebuje na dan za vse tri peči. Ker trenutno delajo vse tri peči, izdelajo vsak dan 190 ton cementa več kot prej.

Omejiti kredite

Komite za področje monetarnega sistema je ugotovil, da je bil letos porast denarne mase in kreditov večji, kot je bilo predvideno. Zato so na nedavni seji podprli odlok sveta guvernerjev Narodne banke Jugoslavije, da poslovne banke v določeni meri začasno omejijo porast bančnih kreditov.

Krediti za kmete

Z začetkom prihodnjega meseca bodo zasebni kmetijski proizvajalci lahko dobili kredite za napredek proizvodnje krme in industrijskih rastlin na svojih posestvih prek zadrug, kombinatov in drugih organizacij, s katerimi neposredno sodelujejo. Za kredite je na voljo 204 milijone dinarjev.

Konferenci popolnejše poročilo

V petek, 19. oktobra, je bila v Tržiču seja komiteja občinske konference ZKS, ki se jo je udeležil tudi sekretar medobčinskega sveta ZKS za Gorenjsko Martin Košir. Na seji so razpravljali o oceni družbenopolitičnega in gospodarskega položaja tržiške občine, ki jo bodo obravnavali na seji konference 30. oktobra. Prav tako je komite obravnaval tudi kadrovske priprave na konferenco.

Ocena, ki je bila predložena petkovi seji komiteja med drugim ugotavlja, da je gospodarski položaj v tržiški občini dokaj dober in da se je likvidnost popravila. Prav tako se ugodno razvija stanovanjsko gospodarstvo in negospodarske investicije, posebno gradnja šol in vrtcev, za kar ima velike zasluge solidarnost Tržičanov, potrjena na referendumu. Letos se bo v nova stanovanja vselilo 114 družin, prihodnje leto pa predvidoma 109. Letos je bilo vseljenih tudi 40 zasebnih stanovanjskih hiš. Porasli so tudi osebni dohodki in se približali republiškemu povprečju. Ocena ugotavlja, da pa se ustavna dopolnila v tržiški občini ne uresničujejo tako, kot bi bilo treba in da so tudi ustavne razprave v zaostanku.

Del ocene, ki je bila predlagana petkovi seji komiteja v razpravo in potrditev, govori o družbenopolitičnem življenju v občini. Delo organizacij je živahnejše. Izjema je po mnenju komiteja predvsem mladinska organizacija, ki že dlje stagnira. Žal pa se tako mladinska kot tudi druge organizacije srečujejo s kadrovskimi težavami, kar do določene mere ovira še živahnejšo aktivnost.

Člani komiteja so oceno sprejeli, vendar so menili, da jo je treba do konference dopolniti in ji dati na nekaterih mestih kritičnejši ton. Predvsem mora ocena izražati odločnejšo zahtevo po načrtnejši kadrovski politiki in takojšnjemu podpisu družbenega dogovora o kadrovski politiki, ki v tržiški občini še ni podpisan. Strokovnih kadrov ne manjka le v družbenopolitičnih organizacijah, temveč tudi po delovnih organizacijah in v upravnem organu skupščine občine.

V razširjeni oceni bo deležna večje pozornosti tudi delavska kontrola. Člani komiteja so ugotovili, da v nekaterih delovnih organizacijah organi delavske kontrole že delujejo, drugje pa še vladajo odpori. Komite se je zavzel, da mora postati delavska kontrola in njeni organi sestavni del samoupravnih odnosov. Gradivo za konferenco bo na predlog članov komiteja vsebovalo tudi analizo vzrokov, zakaj v tržiški občini zakasnitve pri uveljavljanju ustavnih dopolnil in pri organizaciji javnih ustavnih razprav. Ustavnim dopolnilom se bo moralo prilagoditi tudi delovanje ZK. To bo precej zahtevna naloga. Skratka, člani komiteja so menili, da mora dobiti konferenca čim bolj popolno in konkretno poročilo oziroma oceno, upoštevaje smernice ZKS in ZKJ ter izhodišča za 10. kongres ZKJ.

Na petkovi seji komiteja so podprli ustanovitev komisije za idejno usposabljanje komunistov ter sprejeli predlog kadrovske komisije, da naj ima komite v prihodnje 13 članov in ne 11, kot sedaj. Komite se je seznanil tudi z dosedanjimi predlogi za člane komiteja in njegovih organov. J. Košnjek

Kranj

Kranj, 23. oktobra — Opoldne je bila prva seja delegatov skupščine samoupravne stanovanjske skupnosti, na kateri so predlagali delo iniciativnega odbora in razpravljali o nalogah skupščine v prihodnje. Izvolili so tudi organe skupščine.

Danes opoldne se bo v Kranju sestal koordinacijski odbor za načrtovanje družine. Seje se bodo udeležili predstavniki vseh gorenjskih občin. Razpravljali bodo o nalogah in programu za naslednje obdobje.

Po več kot mesec dni trajajočih javnih razpravah o osnutkih zvezne in republiške ustave se bo jutri popoldne sestal splošni zbor občine in ocenil razprave. Takoj po splošnem zboru pa bosta nadaljevala s skupno sejo oba zbora kranjske občinske skupščine. Med drugim bosta razpravljala o izvajanju zemljiške politike v zvezi z urbanizacijo in o delu iniciativnega odbora za ustanovitev samoupravne stanovanjske skupnosti. A. Ž.

Radovljica

Pri občinski konferenci socialistične zveze se bo jutri dopoldne sestal koordinacijski odbor za odnose med samoupravno družbo in cerkvijo in obravnaval nekatera aktualna vprašanja in stališča odbora skupaj z duhovniki.

Več sestankov je za ta teden sklicala tudi občinska konferenca zveze mladine. Tako so se v ponedeljek sestali predsedniki in sekretarji mladinskih aktivov iz radovljiške občine in razpravljali o pripravah na ustanovno konferenco mladih delavcev in o reorganizaciji zveze mladine v temeljnih organizacijah združenega dela. — Danes popoldne pa se bosta pri občinski konferenci ZM sestali komisija za splošni ljudski odpor in komisija za idejno-politično delo. Prva bo razpravljala o proslavi 30-letnice drugega zasedanja Avnoja in organiziranosti splošnega ljudskega odpora v mladinskih aktivih, druga pa o ustanavljanju krožkov OZN in o kadrovskih vprašanjih. A. Ž.

Tržič

Na povabilo komiteja občinske konference ZKS Tržič je včeraj popoldne obiskal tržiško občino član predsedstva ZKJ Vinko Hafner. Tržiške komuniste je seznanil z izhodišči in pripravami na 10. kongres ZKJ ter z doslej izdanim kongresnim materialom. Včerajšnje predavanje Vinka Hafnerja pomeni obenem tudi začetek intenzivne predkongresne aktivnosti v tržiški občini. O pripravah na kongres bodo razen na sestankih po osnovnih organizacijah in aktivih razpravljali tudi na zasedanju občinske konference ZKS Tržič, ki bo v torek, 30. oktobra. -jk

20 let dela in uspehov

Gasilsko društvo Jelovica iz Škofje Loke je v nedeljo proslavilo 20-letnico obstoja in dela. Praznovanje se je začelo zjutraj z vajo in parado gasilskih enot iz vse občine. Dopoldne ob 10. uri pa se je začela proslava. Najprej so slovesno izročili namenu novo motorno brizgalno, zatem pa so najbolj prizadevnim članom podelili odlikovanja in priznanja.

Gasilsko društvo v Lesni industriji Jelovica je bilo ustanovljeno 11. novembra 1953. leta. Zametke gasilstva v tej tovarni pa zasledimo že prej. Leta 1948, ko je bila Jelovica še vojno — lesno industrijsko podjetje, so ustanovili prvo gasilsko enoto. Sestavljena je bila iz delavcev in vojakov. Štiri leta kasneje je vojaško desetino zamenjala enota delavcev. Leta 1953 so zgradili tudi gasilski dom in tri leta kasneje gasilski stolp za shranjevanje in sušenje cevi.

Pri svojem delu se srečujejo s težavami kot vsa podobna prostovoljna društva. Te so največkrat povezane z denarjem. Vendar je gasilcem v Jelovici z dolgoletnim vztrajnim in trdim delom uspelo pridobiti zaupanje samoupravnih organov in uprave v podjetju. Tako jim je denar, ki ga potrebujejo za vaje in vzdrževanje opreme zagotovljen že v proračunu podjetja.

Prav denarna pomoč vsega kolektiva je jelovški gasilski enoti omogočila, da so v zadnjem času kupili precej sodobne opreme za gašenje.

V vseh letih delovanja je društvo sodelovalo z drugimi gasilskimi društvi v občini tako pri gašenju požarov kot na športnem področju. Vedno so sodelovali tudi na tekmovanjih, ki jih je pripravila občinska gasilska zveza. Na teh tekmovanjih so se še posebno dobro odrezali mladi gasilci, ki so bili letos prvi v tekmovanju gasilskih enot v občini, drugi pa na sektorskem tekmovanju.

V prihodnje želijo pri društvu še povečati število članov. Predvsem bi radi k delu pritegnili več mladine, zlasti deklet. Če bo zanimanja dovolj, bodo ustanovili posebno žensko enoto. Prav tako kot vsa leta doslej bodo tudi v bodoče skrbeli za varnost pred požarom v podjetju in se udeleževali vseh akcij gasilcev v občini in sektorju. -lb

Številni domačini in gostje so se v nedeljo zbrali na proslavi v počastitev 30. obletnice osvoboditve Žirov in krajevnega praznika. — Foto: V. Grošelj

23. oktober — žirovski praznik

Včeraj je preteklo 30 let od osvoboditve Žirov. 23. oktobra 1943. leta so partizani pregnali sovražnika iz žirovske kotline in okoliških hribov. Vse do konca vojne je bilo tod osvobojeno ozemlje. Sovražniku je le nekajkrat uspelo prodreti vanj, a se je moral vedno takoj umakniti.

V spomin na te dogodke praznujejo Žirovci 23. oktobra krajevni praznik. Letos je bilo proslavljanje tega dne še bolj svečano, ker so hkrati proslavili tudi tridesetletnico svobode.

Praznovanja so so začela že v soboto. Zvečer so po bližnjih vrhovih zagoreli kresovi. V zadružnem domu pa so člani mladinske organizacije pripravili recital partizanske poezije.

V nedeljo je bila najprej slavnostna parada. Mimo številnih domačinov in gostov, ki so se zbrali pred zadružnim domom, je najprej korakala godba na pihala Alpina, zatem pripadniki teritorialnih enot in civilne zaščite, predstavniki organizacije ZZB NOV, gasilci, predstavniki društva upokojencev in drugi. V sprevodu sta se predstavili osnovna in čevljarsko industrijska šola ter klubi in društva. Prav slednji so dokazali, da amaterska dejavnost v Žireh ne bo zamrla. Nasprotno! Judo, košarkaški, smučarski, nogometni, šahovski in balinarski klub ter društva Partizan, pevsko, upokojensko, planinsko in čebelarsko društvo, ribiška in strelska družina, ki združujejo domala vse Žirovce, pričajo o široki dejavnosti športa, rekreacije in kulture.

Po paradi je bila pred zadružnim domom proslava. Navzoče je najprej pozdravil predsednik krajevne organizacije SZDL Janko Jurca. Za njim je besedo povzel prvoborec in eden od organizatorjev vstaje v Poljanski dolini Anton Peternelj-Igor. V svojem govoru je obširno orisal začetke narosnoosvobodilnega boja v Poljanski dolini in v Žireh ter nastajanje ljudske oblasti. Med drugim je dejal:

»Spominjam se, kako se je dvignila naša samozavest in borbenost, ko je žirovska organizacija OF pred zimo 1942. leta oskrbela borce poljanske čete z novimi uniformami in čevlji. Še bolj pa je svojo moč in vpliv pokazala žirovska OF januarja 1943. leta, ko je v poljansko četo vstopilo več fantov, ki so bili vpoklicani v nemško vojsko. Priliv fantov iz Žirov je bil iz meseca v mesec večji, tako da je bila že spomladi istega leta ustanovljena žirovska četa. Zahvaljujoč aktivnemu delu aktivistov OF in svojcev partizanov, se je osvobodilna fronta poleti 1943. leta razrasla v močno organizacijo, ki je segla v sleherno vas in zaselek, lahko bi celo trdil, da v vsako hišo. Zato je razumljivo, da so bile Žiri prvi kraj na Gorenjskem, ki ga je moral okupator zapustiti.«

Zatem so podelili priznanja, ki jih krajevna organizacija SZDL vsako leto ob krajevnem prazniku nameni najbolj aktivnim klubom, društvom in posameznikom. Priznanja so prejeli: planiška šola, pihalna godba Alpina, smučarski klub Alpina, MKUD košarkarski klub Kladivar, Dom osnovne šole, gasilsko društvo Žiri, bračeva z vodom Račeva, AMD Žiri, ŠSD mladinska organizacija Žiri, moški pevski zbor Tabor, judo klub, moški pevski zbor Alpina in gasilsko društvo Žiri s vodom Brekovice.

Po proslavi so se začela v dvoranah in na športnih igriščih številna športna tekmovanja, ki so trajala do poznega popoldneva. L. Bogataj

Uspela proslava tržiških krvodajalcev

Proslavam ob 20. obletnici krvodajalstva v Sloveniji so se v petek pridružili tudi Tržičani. V dvorani Cankarjevega doma, ki so jo krvodajalci, organizatorji krvodajalstva in številni občani zasedli do zadnjega kotička, je bila nadvsem uspela akademija, na kateri so bili tudi predstavniki zavoda za transfuzijo krvi, republiške komisije za krvodajalstvo, predstavniki krvodajalcev z gorenjskih občin itd. Zbranim so spregovorili Slavko Bole, Ivan Valjavec, Stanko Stritih, dr. Boris Kravanja, dr. Ana Marič in dr. Branko Štangl. Sledil je bogat kulturni program, v katerem sta sodelovala prvaka ljubljanske opere Vilma Bukovec in Marcel Ostaršev-ski, pianist Andrej Jarc, igralca Alenka Svetel in Saša Miklavc, trio kitar iz Ljubljane, oktet osnovne šole iz Križev in pionirska folklorna skupina Karavanke iz Tržiča.

Nato so podelili krvodajalska priznanja in značke. Prejelo jih je 23 organizatorjev krvodajalstva iz Tržiča, 12 osnovnih sindikalnih organizacij, štirje krvodajalci, ki so darovali kri več kot 20-krat, pet krvodajalcev, ki so darovali kri več kot 15-krat, 21 krvodajalcev, ki so darovali kri več kot 10-krat, in 69 krvodajalcev, ki so darovali kri več kot 5-krat. -jk

Pospešiti sodelovanje

Na Bledu je minuli teden zasedala stalna mešana jugoslovansko-avstrijska komisija in razpravljala o problemih maloobmejnega prometa. Člani komisije so menili, da je treba pospešiti sodelovanje lokalnih organov vzdolž obeh strani meje. Na zasedanju so napravili seznam krajev in območij, ki jih zajema sporazum o maloobmejnem prometu. Izdelali so tudi osnutek sporazuma, ki zajema vse dosedanje sklepe o sodelovanju. Člane avstrijske komisije je vodil pooblaščeni minister v avstrijskem zunanjem ministrstvu Franz Peiz, z jugoslovanske strani pa je sodeloval svetovalec v republiškem izvršnem svetu dr. Ivan Murko.

Nekaj značilnih novosti v osnutkih ustave

Delegati in delegacije

Četrto ustavno načelo obeh ustav je osnovno izhodišče za razvoj samoupravljanja in oblasti delavcev ter ključ za razlago izvirnih pravic odločanja v temeljnih celicah našega življenja, v TOZD, v samoupravnih interesnih skupnostih ter v krajevnih skupnostih. To izhodišče pa se glasi, da so delavci in vsi delovni ljudje *nosilci oblasti* in samoupravljanja, ko razvijajo socialistično samoupravno demokracijo kot posebno obliko diktature proletariata.

V tem načelu je vsebovana temeljna usmeritev vsega našega nadaljnjega razvoja, v katerem samoupravljanje postaja prevladujoč družbenoekonomski odnos.

Vendar to pot ne gre za zgolj deklarativne pobude in za lepe besede v korist samoupravljanja. Sedanji ustavni osnutek na osnovi doseženega razvoja prinaša konkretne rešitve za tako usmeritev:

— to so TOZD kot izvirne oblike upravljanja in odločanja;

— nova oblika delegatstva in delegatskega odnosa, ki iz samoupravne skupnosti prehaja v sredine politične oblasti in odločanja

— to so tudi delegatski zbori združenega dela, ki prevzemajo oblast in odločanje od sedanjih tako imenovanih političnih zborov. Vendar pa to ni samo prevzem oblasti in odločanja — ne, to je še revolucionarni korak naprej, ko združeno delo v delegatskih zborih postaja nosilec oblasti na samoupravni osnovi prek **sporazumevanja, dogovarjanja, ne pa političnega preglasovanja.** V tem sporazumevanju in dogovarjanju prevzemajo veliko dolžnost in tudi odgovornost družbenopolitične organizacije kot spodbujevalke za medsebojno sodelovanje in povezovanje, kot nosilke sporazumevanja ter medsebojnega usklajevanja stališč ter interesov.

Prav v tem pa je tudi smisel in poslanstvo vseh ustavnih sprememb, saj smo v minulem obdobju več kot dvajsetih let prehodili pot od uvedbe delavskega samoupravljanja, ki je preraslo v družbeno samoupravljanje do uveljavljanja najširših oblik oblasti in odločanja delavskega razreda. Da je takšna globalna usmeritev zmagala in dobila svojo konkretno opredelitev v ustavnih dopolnilih ter v osnutku ustave, pa je bil potreben boj in spopad s silami, ki so bile nasprotne samoupravljanju. Bitka ali zmaga proti tem silam pa je bila izbojevana na 21. seji ZKJ ter na 29. seji ZKS in s pismom predsednika Tita.

Če naj delavci in vsi delovni ljudje resnično postanejo nosilci oblasti in odločanja, je zato potrebno ustvariti tudi dejanske možnosti in podlago za to. V delovni skupnosti je taka neposredna oblika in podlaga za odločanje zbor delavcev ali skupina samoupravljavcev v TOZD. Kadar pa bo šlo za odločanje v širši družbeni skupnosti, v občini ali še višje pa bo to nalogo prevzela delegacija, ki bo z neposrednim tajnim glasovanjem izvoljena na zboru delavcev ali občanov. Zato bo tudi pooblaščena predstavnica delovne skupnosti ali krajevne skupnosti v delegatskem zboru občine, kot je enotni zbor združenega dela ali zbor krajevnih skupnosti.

Tako pooblastilo za zastopanje stališč ter interesov TOZD pa ji bodo dali lahko le delavci na zboru ali občani krajevne skupnosti.

Tu gre torej za oblast delavcev ter za njihov neposredni vpliv tudi na odločanje v širših sredinah kot so občine, regije ali republika. Zato pa bodo delegacije imele velika pooblastila in precejšnjo odgovornost.

O nalogah delegacij in delegatov so delavci in občani postavljali največ vprašanj na javnih razpravah o ustavnih spremembah. To je tudi dokaz, kolikšen je odmev delavcev na ustavne novosti in kako želijo tudi sodelovati pri oblikovanju novih odnosov.

V delegatske odnose bodo po ustavi vključeni prav vsi delovni ljudje. Delegacije bodo torej volili povsod tam, koder se ob delu in skupnih ciljih združujejo ljudje. To so delovne skupnosti kot temeljne organizacije združenega dela, nadalje krajevne skupnosti, skupnosti kmetov, obrtniki, študentje, člani uprave družbenopolitičnih organizacij in vojaki. Le v tako širokem in celovitem delegatskem odnosu bo mogoče zagotoviti *podružbljanje* političnih oblasti. To pa je pomemben družbeni proces, ki ga uvajamo z delegatstvom kot posebno obliko prenašanja oblasti in odločanja iz temeljne delovne skupnosti v skupščinska razmerja.

Podružbljanje politične oblasti delavcev v takih razmerjih in razsežnostih pa je velika in revolucionarna naloga sedanjega časa. Ta proces smo začeli pred triindvajsetimi leti z uvajanjem delavskega samoupravljanja in smo ga gradili z razširjanjem samouprave do sprejema ustavnih dopolnil pred dvema letoma, ko smo napravili najbolj revolucionaren korak, katerega končna stopinja je sedanji osnutek ustave.

Osnovna, izvirna in neodtujljiva pravica je, da delavec odloča o delu in sredstvih, da pridobiva z delom dohodek in odloča o njem, da ureja medsebojna razmerja in dela z družbenimi sredstvi. Podružbljanje politične oblasti pa pomeni še korak naprej k odločanju ljudi na vseh ravneh samoupravljanja in oblasti. Podružbljanje politične oblasti bomo dosegli z javnostjo dela vseh organov oblasti in samoupravljanja, s temeljitim obveščanjem delavcev o vseh stvareh in na vseh ravneh; nadalje z uresničevanjem delavskega nadzorstva prav tako povsod, koder se združujejo in delajo ljudje. Podružbljanje politične oblasti in samouprave pa bomo uresničevali tudi s poudarjanjem *osebne* odgovornosti nosilcev samouprave in oblasti, nadalje z zamenljivostjo nosilcev vodilnih funkcij oblasti in odločanja, z omejevanjem ponovne izvolitve, da bi tako uresničili možnost sodelovanja čim širšega kroga ljudi v samoupravljanju.

Prav tako široka oblika oblasti in odločanja je izbedba načela, da oblast delavcev izvira iz temeljne organizacije združenega dela; prek delegatstva ta oblast sega v skupščinska razmerja in se vedno spet vrača v TOZD. Uveljavitev takega načina odločanja docela preprečuje možnost odtujevanja dohodka iz organizacij, koder se ustvarja. Neodtujljivost te pravice pa hkrati pomeni, da se ji ni mogoče odpovedati. Potemtakem nobeno telo, ki nastane z združevanjem dela in sredstev, na primer organizacija združenega dela namesto TOZD, ne more odločati mimo temeljne delovne skupnosti ali namesto nje.

Podobna analogija velja tudi za odločanja v delegatskih zborih občine ali republike. Tudi tam imajo posebne pravice in veljavo pri odločanju o sredstvih za pokrivanje skupnih družbenih potreb **zbori združenega dela.** Izvirna pravica odločanja o najpomembnejših zadevah se tako iz TOZD prenaša tudi v širšo bazo oblasti in odločanja delavskega razreda in se ne omejuje zgolj na organizacije združenega dela. Torej se načelo oblasti in odločanja razširja na celoten družbeni prostor.

V celotnem postopku odločanja bodo pomembni naslednji mejniki:

— zbor delavcev ali skupine samoupravljavcev v TOZD — delegacija TOZD ali krajevne skupnosti — konferenca delegacij na ravni občine in delegatski zbor občine. V teh razmerjih bo potekalo odločanje v vseh njegovih sestavinah: od oblikovanja stališč in predlogov na zboru delavcev ali v delavskem svetu do usklajevanja stališč in predlogov v konferenci delegacij na ravni občine, in končno do obravnavanja vprašanj v zboru združenega dela, nadaljnjega usklajevanja v zboru in odločanja, sprejemanja sklepov in stališč ter priporočil delovnim skupnostim. Obratni postopek odločanja pa se začenja v delegatskem zboru občine in se prek delegatov in delegacij vrača v delovno skupnost na zbor delavcev ali v zbor občanov v krajevni skupnosti.

Zbor delavcev ali zbor občanov, ki je izvolil delegacijo, posluša poročilo delegata z delegatskega zbora skupščine, oceni sprejete sklepe in ponovno daje pooblastila delegaciji in delegatom za njihov nadaljnji nastop na konferenci delegacij pri novem usklajevanju interesov in sprejemanju končnih sklepov.

Delegat bo moral biti stalno delovno povezan s svojo skupnostjo kakor tudi s skupščino. Kot ustvarjalen povezovalni člen med samoupravljavci in skupščino bo za svoje delo tudi odgovarjal. Zato bo delegatova naloga mnogo zahtevnejša ter odgovornejša kot je funkcija sedanjega odbornika ali poslanca.

Zakaj konference delegacij?

Samostojno delegacijo bo imela vsaka TOZD ali krajevna skupnost. Ne bo pa mogla imeti samostojnega delegatskega mesta v občinskem, kaj šele v republiškem zboru. Delegacij in delegatov bo potemtakem mnogo več kot delegatskih mest v skupščinskih zborih. Zato se bodo delegacije združevale po delovnem načelu v delegatske konference, na katerih se bodo dogovorile za skupnega delegata v skupščinskem zboru. Statut občine in volilni zakon pa bosta natančneje določila kriterije, po katerih bomo volili delegate za skupščinske zbore. Pri tem bo imelo največji vpliv število zaposlenih v panogi ali njena pomembnost.

Delegacija bo predstavljala nekakšen »odbor za zunanje zadeve«, ali bolje rečeno, predstavljala bo vez med delovno skupnostjo ter občinsko skupščino. Ker se zasedanja skupščin ne bo udeleževala celotna delegacija, ampak le delegat iz njenega sestava, bo morala delegacija ali več delegacij, združenih v delegatsko enoto ali konferenco, določiti ali izvoliti najbolj primernega ali usposobljenega delavca. Delegati se bodo lahko menjali. Delegacije bodo pošiljale v skupščino na posamezne seje vsakikrat različnega delegata, glede na njegovo poznavanje obravnavanih vprašanj.

Delegacije bodo volili zbori delavcev za štiri leta. Delegatsko funkcijo pa bodo posamezni delegati opravljali občasno ob reševanju določenega družbenega vprašanja. Ni pa izključno, da bo delegacija večkrat ali celo vseskozi pošiljala v skupščino istega delegata. Delegacija bo morala delovati povezano kot celota, zato bo vsak delegat za svoje delo odgovoren tudi delegaciji.

Delegatski odnos, ki bo temelj vsega skupščinskega sistema, bo povsem nova oblika odnosov za urejanje zadev in stvari. Učinkovito bo deloval le, če ga bo sestavljala široka in demokratična izbira ljudi ob dobri spodbujevalni vlogi družbenopolitičnih organizacij ter vseh tistih sil, ki jim je pri srcu hitrejši razvoj naše samoupravne socialistične skupnosti.

Jože Bohinc

Živahna mladinska razprava

Kot zadnja je v radovljiški občini o osnutkih obeh ustavnih besedil razpravljala mladina na seminarju v partizanskem domu na Vodiški planini na Jelovici. Mladi so se v razpravi zelo zavzeli, da se v občinskem statutu organizacija zveze mladine bolj opredeli. Razen tega so menili, da bi bilo treba v predsedstvo občinske skupščine vključiti tudi predsednika občinskega sindikalnega sveta in predsednika občinske konference zveze mladine. Za temeljno telesno kulturno skupnost pa so predlagali, naj bi bila v občinskem statutu enako opredeljena kot je kulturna skupnost.

Drugi dan seminarja je bila seja občinske konference zveze mladine. Na njej so ocenili dosedanje delo. Ugotovili so, da je bilo uspešno. Hkrati pa so poudarili, da nova organiziranost organizacije, ki se bo začela uveljavljati prihodnje leto, narekuje še večjo zavzetost in sodelovanje mladih v komisijah. Sklenili so, da se konferenca mladih delavcev kot ena od oblik nove organiziranosti zveze mladine ustanovi še ta mesec. Razen tega pa so se na seji konference zavzeli tudi za čimtesnejše sodelovanje med posameznimi aktivi na terenu, saj le-tega doslej skoraj ni bilo.

Trenutno je dejavnost zveze mladine v Radovljici zelo živahna. Tako je predviden nastop različnih mladinskih kulturnih skupin na Koroškem, pripravljajo pa se tudi na proslave ob dnevu mrtvih, na praznovanje 30. obletnice Avnoja, dneva JLA in druga. Na Bledu se bodo sestali mladi komunisti in se pogovorili o ustanavljanju mladinskega aktiva.

Tekmovale bodo ekipe vojašnice iz Bohinjske Bele, v kulturnem programu pa bodo nastopali vojaki, pevski zbor iz Podnarta, najbrž pa bo tudi modna revija jesenske kolekcije Almire.

M. Hudovernik

ljubljanska banka

oktober
mesec varčevanja

gospodarska moč
je odvisna
tudi od varčevanja

ljubljanska banka

Kranjsko Cestno podjetje je pred dnevi začelo urejati kilometer dolg odsek ceste v Bohinj od železniške postaje Soteska do mostu čez železniško progo v Soteski. Cesto bodo razširili na 6,5 do 7 metrov in ublažili nekatere ovinke; mostu čez Savo Bohinjko pa ne bodo širili. Denar za ta dela je zagotovila republiška skupnost za ceste. — Foto: A. Žalar

Že letos 18 stanovanj iz solidarnostnega sklada

Ni nova ugotovitev, da se je v zadnjem času gradilo vse več stanovanj za prodajo. Tudi ni novo, da je takšna politika stanovanjske gradnje privedla do tega, da je ta dobrina postala dostopna le občanom z višjimi osebnimi prejemki. Zato so se med delovnimi ljudmi pojavile zahteve ne samo po cenejši in hitrejši stanovanjski gradnji, temveč tudi zahteve, da se v bodoče postavi več najemnih stanovanj. Prizadevanja so že rodila sadove. V vseh občinah so bili ustanovljeni solidarnostni skladi za nakup najemnih stanovanj, hkrati pa so se delovne organizacije obvezale, da bodo prispevale več denarja za gradnjo in nakup stanovanj.

Kako poteka ta akcija v Škofji Loki? O tem smo se pogovarjali s predsednikom občinskega sindikalnega sveta Jožetom Stanonikom.

»Solidarnostni sklad za nakup najemnih stanovanj za občane z nizkimi osebnimi prejemki je bil ustanovljen v začetku leta. Vodi ga upravni odbor, ki ima 30 članov. Več kot dve tretjini članov je iz delovnih organizacij, drugi pa so predstavniki občinske skupščine in predstavniki družbenopolitičnih organizacij. Pri odboru delajo tudi tri komisije: komisija za družbeno pomoč občanom in izvanjanje programa sklada, komisija za reševanje vlog nosilcev stanovanjske pravice za delno nadomestitev stanarine in komisija za sestavo prioritetne liste za dodelitev najemnih stanovanj. Solidarnostni sklad ima tudi svoj statut, ki je bil v javni razpravi v vseh delovnih organizacijah v občini in ga je že potrdila občinska skupščina.«

»Koliko za stanovanjsko gradnjo prispevajo delovne organizacije in kako se ta denar deli?«

»Delovne organizacije izločajo za stanovanjsko gradnjo 6 odstotkov bruto osebnih dohodkov. 3,6 odstotka denarja ostaja na voljo njim, 1,56 odstotka denarja se združuje v solidarnostnem skladu in 0,84 odstotka denarja se oroča v banko za namensko varčevanje.«

»Koliko denarja se je že zbralo v skladu in v banki in kdo ga upravlja?«

»V solidarnostnem skladu je že približno 7 milijonov dinarjev in polovica te vsote v banki. S sredstvi solidarnostnega sklada razpolaga upravni odbor sklada. Denar, ki se zbira v banki, pa bo upravljal zbor vlagateljev. Imenovanje zbora vlagateljev je že potrdila občinska skupščina.«

»Kdo ima pravico do stanovanja, ki bo kupljen z denarjem iz solidarnostnega sklada?«

»Merila še niso v celoti izdelana. V glavnem pa bi lahko rekel, da vsak, ki ima nižje osebne dohodke na člana družine od 900 dinarjev in nima stanovanja. Meril za mlade družine, ki bodo tudi imele pravico do teh stanovanj, pa še nismo izdelali.

Občani, ki te zahteve izpolnjujejo, se lahko obrnejo z vlogo za stanovanje na stanovanjskega referenta v podjetju ali pa dajo vlogo kadrovski službi ali pa neposredno solidarnostnemu skladu pri občinski skupščini.«

»Koliko stanovanj boste kupili letos in koliko prihodnje leto?«

»Letos smo prejeli že okrog 130 prošenj za dodelitev najemnih stanovanj. Vsem seveda ne bo mogoče takoj ustreči in prav vsi tudi najbrž niso upravičeni do take velike družbene pomoči. V Škofji Loki se bo še pred novim letom vselilo v nova stanovanja 12 družin in 6 v Žireh. Drugo leto pa bomo v Škofji Loki z denarjem iz solidarnostnega sklada kupili 15 stanovanj. Ob tem moram poudariti, da so to stanovanja, ki po standardu prav nič ne zaostajajo oziroma so enaka tistim za trg.«

L. Bogataj

STOLPEC ZA UPOKOJENCE

Vprašanje: kako se odmeri družinska pokojnina, kadar je upravičenih do prejemanja več družinskih članov?

Odgovor: družinska pokojnina se odmeri od osnove glede na število družinskih članov, ki imajo pravico do nje. Če imajo pravico do te pokojnine samo člani ožje ali samo člani širše družine, znaša družinska pokojnina od osnove: 70 odstotkov za enega, 80 odstotkov za dva, 90 odstotkov za tri in 100 odstotkov za štiri ali več upravičencev. Če pa imajo pravico do družinske pokojnine tako člani ožje kot člani širše družine, se najprej odmeri družinska pokojnina članom ožje družine glede na njihovo število, članom širše družine gre razlika do polnega zneska družinske pokojnine, torej do 100-odstotne osnove. Če uživa družinsko pokojnino več družinskuh članov, pa kateremu od njih ta pravica preneha, ker nimajo več pogojev, se ostalim članom družinska pokojnina na novo odmeri.

Vprašanje: ob smrti moža sem bila stara 36 let. Nisem bila zaposlena, imela sem dva mladoletna otroka, zato sem po moževi smrti prejemala družinsko pokojnino. Po 40. letu starosti sem se zaposlila in prejemala družinsko pokojnino le še za enega otroka, in to do leta 1971. Po dopolnjenem 45. letu starosti sem ponovno vložila zahtevek za družinsko pokojnino, ki jo sedaj prejemam eno leto.

Rada bi se poročila, pa me zanima, če mi potem ostane družinska pokojnina po prvem možu.

M. P. Tržič

Odgovor: po 3. odstavku 89. člena Statuta skupnosti pokojninsko invalidskega zavarovanja SRS ima vdova, ki je pridobila pravico do družinske pokojnine pred 45. letom starosti ali z dopolnjenim 45 letom, pravico do trajnega prejemanja družinske pokojnine ne glede na to, če se po dopolnjenem 45. letu starosti poroči. Družinsko pokojnino boste torej prejemali tudi po poroki.

— — —

Izlet upokojencev tovarne Planika

Sindikalna organizacija industrijskega kombinata Planika v Kranju je letos že drugič organizirala izlet za svoje upokojence. Tokrat so se popeljali prek Vršiča na Primorsko. Ogledali so si planinski muzej v Trenti in obiskali kraje pesnika Simona Gregorčiča in spomenik padlim borcem v Brdih. Upokojenci Planike se zahvaljujejo sindikalni organizaciji Planike za lep izlet. Izlet je organiziral Jože Draksler.

S.

Dom upokojencev v Kamniku

Gradnja doma upokojencev v Kamniku dobro napreduje. Občinska skupščina je določila res prijetno lokacijo za gradnjo v bližini športnega igrišča in kopališča. V južnem delu vzhodnega trakta bo 28 sob z lastnimi sanitarijami in šest sob, od katerih bosta imeli dve skupini predprostor in sanitarije. V severnem delu trakta bo deset troposteljnih sob za 27 bolnikov-upokojencev. Uredili bodo tudi jedilnico in kuhinjo. Predvideni so tudi prostori za zdravnika in medicinsko sestro. V domu bo prostora za sto oskrbovancev.

Dom upokojencev v Kamniku zida gradbeno podjetje Graditelj Kamnik. Investicija bo veljala 13 milijonov din. Predvidevajo, da se bodo prvi upokojenci lahko vselili v dom že avgusta prihodnje leto.

J. Vidic

90 odstotkov kmetov starih nad 50 let

Dipl. inž. agr. Tinca Kelvišar je izdelala analizo o problematiki kmetijstva v jeseniški občini

V jeseniški občini je skupno 37.467 ha kmetijskih zemljišč, od tega okoli 62 odstotkov v zasebni lasti, ostala pa so last kmetijskih organizacij in gozdnega gospodarstva. V jeseniški občini največjo površino zavzemajo gozdovi, sledijo travniki in pašniki, njive, sadovnjaki in nerodovitna zemlja. V primerjavi s podatki iz prejšnjih let se je struktura kmetijskih zemljišč spreminjala zaradi spremenjenega načina gospodarjenja.

V jeseniški občini leži večina zemljišč v hribovitem svetu, ravninski svet tako kot drugod ogroža industrializacija in druge gospodarske dejavnosti, obenem pa kmetijski prostor prehaja v roke nekmečkega prebivalstva. Kmetijska zemljišča so še vedno močno razdrobljena in prav zaradi razdrobljenosti zemljišč nastajajo težave pri preusmerjanju kmetij.

Na območju jeseniške občine je le 2,4 odstotka čistega kmečkega prebivalstva. Skoraj 90 odstotkov čistih kmetov je starih že nad 50 let. V občini je 207 čistih kmečkih gospodarstev, od tega so le trije gospodarji stari do 30 let. 16 gospodarjev je starih do 40 let, 39 do 50 let, 33 do 60 let, 36 do 65 let, 35 do 70 let, 20 do 75 let, nad 75 let pa je starih 25 kmečkih gospodarjev. Mlajši se zaposlujejo zunaj kmetijske dejavnosti in jim je dohodek iz redne zaposlitve glavni vir za preživljanje.

Na vsaki kmetiji delata poprečno več kot dva človeka, več kot eden je zaposlen drugod. Zaradi ostarelosti kmečkega prebivalstva je tudi v naslednjih letih pričakovati nadaljnje upadanje kmečkega prebivalstva. Posledice so občutne predvsem zaradi tega, ker je jeseniška občina turistična občina in bi morali v prihodnje na kmetijah nujno uvajati moderno tehnologijo, posebno v zasebnem sektorju, ki je še razmeroma slabo opremljen.

V zadnjih nekaj letih je na območju jeseniške občine povsod čutiti pripravljenost za modernizacijo kmečkega gospodarstva, vendar ne le z mehanizacijo, temveč tudi z večjo in smotrnejšo rabo boljšega semena, mineralnih gnojil, krmil in zaščitnih sredstev. Skratka, za povečanje hektarskih pridelkov in večjo proizvodno sposobnost in za preusmeritev proizvodnje. Kmetje počasi nabavljajo nove stroje. Medtem ko je bilo leta 1970 na kmetijskih gospodarstvih 35 traktorjev, jih je bilo dve leti pozneje že 59, število molznih strojev pa je v teh dveh letih poraslo od 23 na 35. Pred tremi leti so bili v občini le štirje pobiralniki, lani jih je bilo šestnajst. Ročnih motornih kosilnic je bilo leta 1970 186, dve leti pozneje pa 270.

Na področju jeseniške občine postaja pomembna dopolnilna dejavnost kmečkega gospodarstva kmečki turizem, ki poleg naravnih možnosti zahteva tudi vzorno urejeno kmetijo, komunikacije, stanovanjski standard in primerno usposobljene ljudi. Na območju jeseniške občine se kmečki turizem uveljavlja v gornji savski dolini in na žirovniškem področju, manj pa za zdaj še v hribovitih predelih, kjer so sicer idealne možnosti za njegov razvoj. Samo turizem sicer ne bi reševal obstoja gorskih kmetij, prav gotovo pa je eden izmed kazalcev, kako bi gorskim kmetijam pomagali. Prav gospodarstvu v gorskih predelih bi morali z raznimi ugodnostmi bolj pomagati.

D. Sedej

Koruza je včasih krasila številne gorenjske domačije, na ličkanje koruze pa so vezani mnogi vaški običaji, ki vedno hitreje tonejo v pozabo. V nekaterih gorenjskih vaseh imajo še navado, da vaščani pospravljajo in ličkajo koruzo skupno. Najprej opravijo pri enem kmetu, potem pa se preselijo k drugemu in tako ob ličkanju hitreje minevajo vedno daljši jesenski večeri. (jk) — Foto: F. Perdan

Izredna letina

Čeprav smo letos imeli poplave, delno sušo in podobno, pa vendar ni bilo izredne toče, slane in drugih vremenskih neprilik. Vsaj ne na našem območju. To je prispevalo k dobri letini na poljih Kmetijsko živilskega kombinata Kranj okrog Cerkelj, Šenčurja, Žabnice in Kranja pa tudi v sadovnjakih. Prav tako velik delež za to pa je potrebno priznati znanstvenemu in strokovnemu delu. V današnjem razvoju se vse močneje uveljavlja načelo, da se dobra letina začne v laboratorijih in na poskusnih postajah.

Z žitaricami je bilo letos posejanih 330 ha, 32 ha manj kot lani. Kljub temu pa so dosegli okroglo 360.000 kg večji pridelek ali skupno 1000 ton. To je bil izreden pridelek. K temu pa je največ prispevala odlična žetev pšenice ruske sorte miranovskaja. Polna tri leta so jo preizkušali na raznih krajih, jo preiskovali, razpravljali in ugibali. Ugotovili so, da je najodpornejša proti mrazu in vremenskim neprilikam, da je odporna proti boleznim in tudi zelo donosna. Od lanskih 20 mc na hektar so s tem letošnji pridelek povišali kar na 36 mc na hektar, kar je bilo iznad vsakega pričakovanja. Tudi pridelek ječmena je bil boljši, od lanskih 15 na letošnjih 26 mc na hektar ter pri ovsu od 21 na letošnjih 27 mc na hektar.

Dober pridelek krompirja je povzročil pravo zagato glede skladiščenja. Nakopali so ga povprečno 215 mc na hektar, in to samo izredno izbrane semenske sorte. Ko so napolnili skladišče z zmogljivostjo 1500 ton, so ga več kot toliko spravili še v razne lope. In ko je še teh zmanjkalo, so morali preložiti izkopavanje, tako da okroglo 15 ha krompirja ali 10 odstotkov celotne površine še vedno čaka na izkop. Semenarna Ljubljana, kot stalni odjemalec semenskega krompirja, je v trenutnih težavah zaradi prevozov.

Izreden uspeh so letos dosegli tudi v sadovnjaku Resje pri Podvinu. Lani so bili dokaj zadovoljni s 460 ton jabolk, kolikor so jih tam nabrali. Bil je rekord vseh zadnjih let. Toda letos so jih nabrali več kot 600 ton.

Ob teh podatkih se bodo morda zamislili posamezni kmetovalci. Zlasti o pridelku pšenice. Čeprav je poljedeljstvo dokajšnja »loterija«, precej odvisna od vremena, se vendar ob tem kaže določena prednost organiziranega kmetovanja na večjih površinah, kar pri posameznih zasebnikih ni možno.

Drug pomislek bodo pri tem morda izrazili potrošniki. Koliko bodo oni deležni teh dobrot narave? Cene, ki se končno ne oblikujejo v ožjem merilu, nikakor ne kažejo prilagojevanja s proizvodnjo kot bi bilo upati. Jabolka so sicer prodajali po lanskih cenah, in sicer od dinarja do 4 dinarjev za kg, pač po kvaliteti. Za žita in tudi krompir pa so tako določene cene.

K. M.

Kmetje in ustavna razprava

V ustavne razprave so se vključili tudi kmetje in delovni ljudje, zaposleni v kmetijstvu. Oboji so s stališči ustavnih osnutkov do kmetijstva v glavnem zadovoljni, vendar vseeno menijo, da bi morala biti ustava na nekaterih mestih konkretnejša in da bi morala dati odgovore na nekatera odprta vprašanja. Med temi kmetje omenjajo vlogo zadružništva, položaj kmečke žene kot proizvajalke, povezovanje kmetijske proizvodnje s trgovino in obratno, kar bi ustvarilo boljše pogoje za kmetijsko proizvodnjo itd. To so pretekli teden poudarili na novinarski konferenci, ki jo je pripravila koordinacijska komisija za usmerjanje in spremljanje ustavnih razprav v republiki Sloveniji.

Organizatorji in poznavalci razprav po Sloveniji ugotavljajo, da se pojavljajo vprašanja, ki smo jih v Sloveniji z ustreznimi zakoni že rešili in jih zato ne bi kazalo ponovno načenjati. To je predvsem vprašanje zemljiškega maksimuma. Zvezna ustava določa, da ima lahko kmetija v ravnini 10 hektarjev obdelovalne zemlje, republiški in pokrajinski zakonodaji pa prepušča, da ona uredi, koliko obdelovalne zemlje imajo lahko kmetje v hribovitih, kraških in gorskih predelih. V Sloveniji to natančno že določa zakon o kmetijskih zemljiščih. Zato bi bilo mogoče prav, da bi ob primernih priložnostih, kjer se zbere več kmetov, ponovno pojasnili določila zakona o kmetijskih zemljiščih. S tem bi se izognili dodatnim tovrstnim vprašanjem.

Kmetje bodo imeli v novem skupščinskem sistemu tudi svoje delegacije. Kako oblikovati delegacije, še ni povsem jasno. Ali naj bodo v delegaciji samo kmetje, ali pa tudi delavci, ki so zaposleni v kmetijskih delovnih organizacijah ali obratih za kooperacijo. Slovenska Zadružna zveza na primer predlaga, da bi bili v delegaciji tako kmetje kot ljudje, zaposleni v določeni kmetijski delovni organizaciji. Zveza je pri tem predlogu dosledna zakonu o združevanju kmetov, po katerem so tako kmetje, ki sodelujejo z zadružno organizacijo in zaposleni v tej kmetijski organizaciji, enakopravni. Vprašanje pa je, kako v delegacije vključiti tiste kmete, ki niso nikjer organizirani. Najbolje bi sicer bilo, če bi se priključili tistim kmetom, ki sodelujejo z zadružno organizacijo in tako oblikovali skupno delegacijo. Vendar imajo po ustavi tudi možnost, da »neorganizirani« kmetje oblikujejo svojo skupnost oziroma svojo delegacijo. Z drugo možnostjo bi seveda hromili vključevanje kmetov v kooperacijske odnose.

Pojavlja se tudi vprašanje volilne pravice kmetov, ki so ponavadi vezani na več organizacij, med njimi tudi na Gozdna gospodarstva. Še več nejasnosti je v primeru polkmeta, ki je povrhu vsega zaposlen še v delovni organizaciji. Kje naj torej kmet voli? V delovni organizaciji, kjer je zaposlen, pri zadrugi, katere kooperant je, v krajevni skupnosti, kjer ima kot občan pravico pri oblikovanju delegacije, pri Gozdnem gospodarstvu ali celo pri zemljiški skupnosti. V razpravi se je izobliko-val predlog, da bi na primer polkmet volil delegate v svoji delovni organizaciji, v kmetijski in gozdarski organizaciji pa njegova žena, ki v takih primerih največkrat vodi kmetijo. Seveda pa bi morali priznati kmečki ženi položaj kmetijske proizvajalke. Tega pa osnutek ustave ne upošteva.

Kmetje so v ustavnih razpravah tudi menili, da republiška ustava ne upošteva dovolj dosedanjo prakso, posebno 68. člen ustave. Načelo, da zadrugo enakovredno upravljajo delavci in kmetje, ni upoštevano dovolj. Prav tako pa tudi ne vse oblike združevanja kmetov, ki jih določa republiški zakon o združevanju kmetov. Republiška ustavna komisija bo zato o teh pripombah ponovno razpravljala.

J. Košnjek

KŽK

Graditelji in kmetovalci!

Kmetijsko živilski kombinat Kranj

vam nudi po konkurečnih cenah v našem skladišču v Hrastju (bivša farma bekonov):

gradbeni material
stavbno pohištvo

Informacije daje KŽK — Komercialni servis, Cesta JLA št. 2 (nad kinom Center), telefon 22-439 in 21-260.

Priporočamo se!

kamniška gorčica

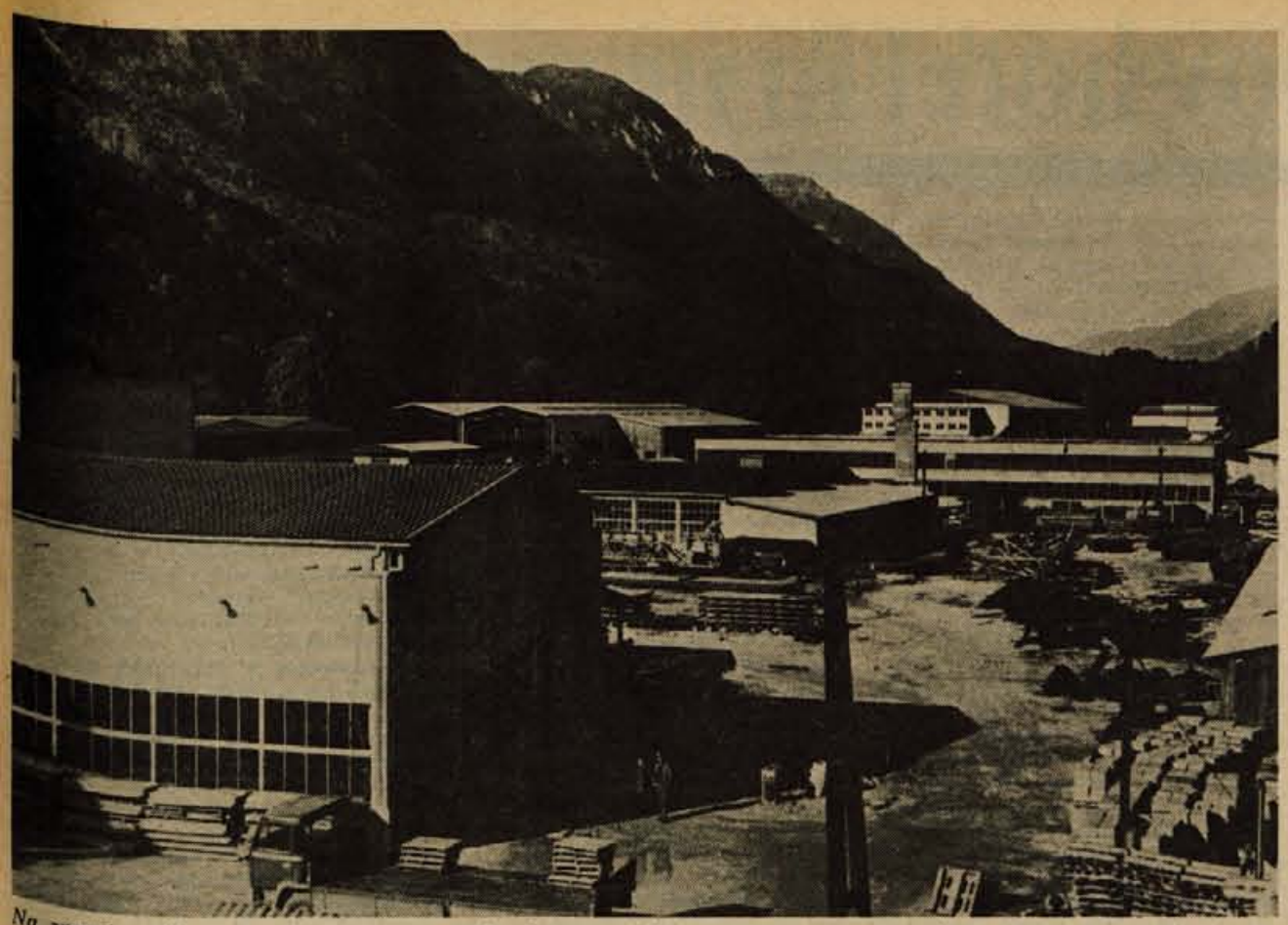

Na zgornjem Plavžu na Jesenicah, na plavškem travniku, se vedno bolj razvija industrijska in skladiščna dejavnost. Tod imajo svoje obrate ter skladiščne prostore številna jeseniška podjetja kot Žarja, Sava, Kovinar, Vodovod. — Foto: D. S.

Poslanstvo Prešernove knjige

Komaj 50 dinarjev za šest dragocenih in lepih knjig Prešernove družbe — Marija Sitar iz Most pri Žirovnici je med najbolj zvestimi poverjeniki Prešernove družbe

Prešernova družba, ena najbolj naprednih pri nas, praznuje letos 20-letnico. Njeno poslanstvo je bilo jasno že vse od njenega začetka: ponuditi vsakemu bralcu dobro knjigo. In zares je družba v tem uspela, saj njena knjiga lahko najde pot v vsak slovenski dom. Po njej radi sežejo predvsem tisti, ki dragih knjig ne morejo kupovati, nadvse pa cenijo dobro knjigo. Prešernova družba vsako leto razveseli svoje naročnike s šestimi knjigami po zelo dostopni ceni 50 dinarjev. Kdor pa želi bogatejšo zunanjo opremo, pa dobi knjige za 80 dinarjev.

Morda se še spominjate, da ste bili naročnik Prešernove družbe tedaj, ko ste sami obiskovali osnovno šolo ali pa so v šolo hodili vaši otroci? Vsa tista leta so prihajale knjige Prešernove družbe v vaš dom, ko pa so se za vedno zaprla šolska vrata, pa naenkrat niste več našli poti do Prešernove družbe. Žal je ponekod še vedno tako, vsaj v nekaterih krajih jeseniške občine, da poverjeniki Prešernove družbe iščejo večinoma svoje naročnike med šolsko mladino v osnovnih šolah, le malokateri se napotijo tudi po domovih, v delovne kolektive in organizacije.

Med take prav gotovo ne sodi pri- zadevna poverjenica Prešernove družbe **Marija Sitar** iz Most pri Žirovnici, ki sicer poučuje slovenščino na osnovni šoli v Žirovnici. Letos ima 130 naročnikov, še vedno pa stremi za tem, da bi našla naročnike med na novo priseljenimi prebivalci, ki jih je v krajih žirovniškega območja zelo veliko.

»Kdaj in zakaj ste postali poverjenica Prešernove družbe?«

»Naročnica Prešernove družbe sem že od prvega leta, pred petnajstimi leti pa sem postala tudi poverjenica. Knjiga mi je doma nekaj najdragocenejšega, kar sem in bom sleherni trenutek rada porabila za branje. Knjiga mi je bila tudi vedno najdragocenejši pripomoček pri vzgoji v šoli in doma. Prepričana sem, da kljub radiu in televiziji še vseeno prebere otrok knjigo večkrat, če jo le ima doma. Zdi se mi, da smo učitelji-starši dosegli kar precej, če smo uspeli približati našemu otroku dobro knjigo, ki mu bo vedno ostala neka notranja potreba.

Prešernovo družbo vključujem v šolsko delo, svetujem staršem, naj imajo tudi na izletih s seboj dobro knjigo, saj bo otrok rad segel po njej.

Poverjenica Prešernove družbe sem tudi iz spoštovanja do tistih naprednih ljudi, ki so Prešernovo družbo pred dvajsetimi leti ustanovili in se nekateri še vedno zanjo žrtvujejo, na primer Miško Kranjec, ki je bil in je še vedno glavni steber Prešernove družbe, pa Prežihov Voranc, ki je skoraj zastonj podaril družbi svoje Solzice, čeprav je bil sam v hudi stiski. Med najbolj dragocenimi knjigami so mi Hlapec Jernej z znamenitim Ziherlovim uvodom, Ingoličev Deček z dvema imenoma, Kosmačev Pomladni dan in druge.

Napredna slovenska knjiga nas vse vzgaja, knjige Prešernove družbe so nam vedno pojasnjevale preteklost in sedanjost, nas obogatijo z znanjem in prav zaradi tega so mi tako blizu.«

»Kako prebivalci sprejemajo knjige Prešernove družbe?«

»Prebivalci so pokazali v preteklosti dovolj zanimanja za Prešernovo družbo, saj je letno skoraj 800.000 knjig prišlo v njihove domove. Prepričana sem, da bodo ostali zvesti tudi v prihodnje svojemu slavnemu rojaku in slovenski knjigi.«

Tako kot Marija Sitar vsako leto obišče vse domove v svojem kraju in si zares želi, da bi pridobila čimveč naročnikov, tako bi morali približevati knjigo tudi vsi ostali poverjeniki. Sicer pa knjige Prešernove družbe lahko naročite tudi neposredno na naslov: Prešernova družba, Opekarska — Borsetova 27, Ljubljana.

Da bi knjiga našla pot prav v sleherni dom, so se pred nedavnim sestali na Jesenicah s poverjeniki, predstavniki SZDL in sindikata in predstavniki Prešernove družbe ter sklenili, da si bodo tudi pri občinskem sindikalnem svetu na Jesenicah prizadevali, da bi posamezne sindikalne organizacije v podjetjih približale knjigo Prešernove družbe zaposlenim v podjetjih.

Vsekakor zelo spodbuden in dobrodošel korak, ki obeta, da se bodo knjige Prešernove družbe približale delovnemu človeku.

D. Sedej

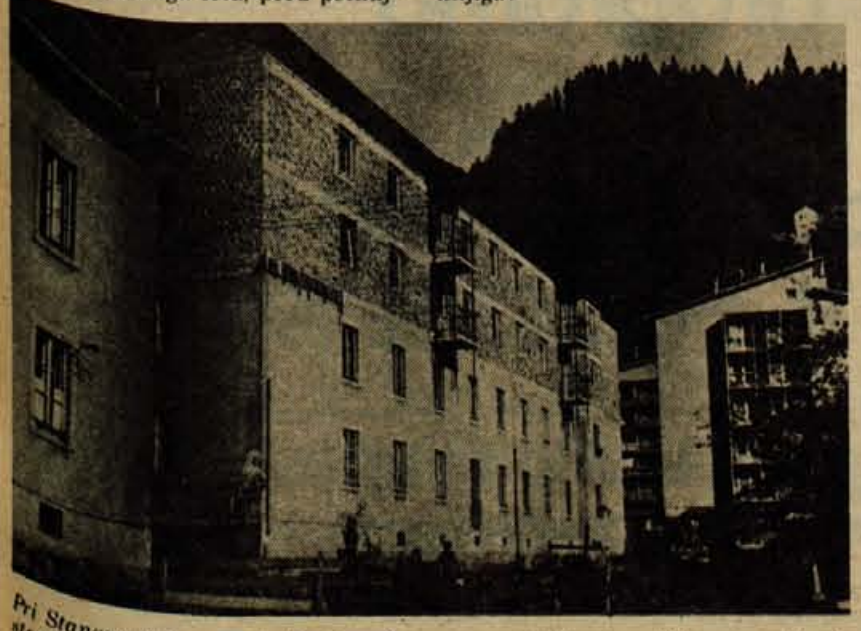

Pri Stanovanjskem podjetju Jesenice so se odločili, da rešijo pomanjkanje stanovanj na Jesenicah tudi tako, da bodo nadzidali stare stanovanjske bloke na Plavžu, kjer prebivajo večinoma zaposleni pri ŽŽTP Jesenice. Ob tem bodo pridobili precej novih stanovanj, obenem pa so prenovili tudi stara, velika in nefunkcionalna stara stanovanja, ki so bila nujno potrebna obnove. Tako bodo nadzidali in obnovili vse »železniške« bloke na zgornjem Plavžu. — Foto: D. S.

Kam gre Sloga?

Služba družbenega knjigovodstva je avgusta letos opravila revizijo poslovanja v obrtnem podjetju Sloga v Mostah pri Komendi in ugotovila, da je podjetje lansko leto končalo z izgubo v znesku 432.429 dinarjev. Izgube ne bi preveč poudarjali, če je odgovorni ne bi prek leta skrbno skrivali in se delali kot da je ni. Na izgubo so vplivali preveč izplačani osebni dohodki in izdatki sklada skupne porabe.

V zadnjih letih so o poslovanju v Slogi že večkrat razpravljali na seji občinske skupščine, o tem pa so razpravljali tudi na zadnji seji. Že od decembra lani tečejo pogovori o pripojitvi Sloge k tovarni pohištva Stol. V Slogi je 50, v Stolu pa prek 1400 zaposlenih. Govori se, da nekdo ali nekateri namerno zavirajo integracijski proces na škodo kolektiva. O Slogi so razpravljali tudi že sindikalni delavci, občinski komite ZKS, delavski svet Stola in sami delavci zaposleni v Slogi. Na zboru delovne skupnosti so kritizirali poslovanje. Vodstvu so očitali izdelavo napačnih kalkulacij in slabo organizacijo dela.

Sloga je podjetje z obrtniško dejavnostjo in širokim proizvodnim programom v manjših serijah in po naročilu, predvsem tesarska in mizarska dela. Na delu sta dve komisiji, Stola in Sloge, ki pripravljata priključitev Sloge k Stolu kot temeljne organizacije združenega dela (TOZD).

Iz zapisnika teh strokovnih komisij je razvidno, da Stol predlaga: »da se skupno izdela poseben sanacijski program s točnim opisom tehnične in kadrovske medsebojne integracije, s finančnim načrtom in z določitvijo medsebojnih obveznosti«.

V Slogi nekaterim ne diši tista »kadrovska integracija«, ker bi nekaterim zamajala dosedanje stolčke. Zagotovo Stol noče biti samo klobuk za pokrivanje izgub novorojenčka s samoupravno etiketo TOZD Sloga.

J. Vidic

Velika puntarija

in njen avtor prof. dr. Bratko Kreft

Gledanje Velike puntarije na deskah ljubljanske Drame je velik užitek. Užitek zato, ker se ob bleščeči igri Berta Sotlarja v vlogi Matije Gubca, Janeza Rohačka kot Gregoriča, Lojzeta Rozmana kot Pasanca, Duše Počkajeve kot Uršule Heming, Borisa Kralja kot škofa in bana Draškoviča in vseh ostalih igralcev preseliš za dve uri in pol v leto 1573, v čas, ko so se slovenski in hrvaški kmetje pod vodstvom Matije Gubca uprli rafinirani, vsega presiti in spletkarski fevdalni gospodi, da bi si z bojem zagotovili svoje pravice in svojo eksistenco. Široko zgodovinsko dogajanje pa je hkrati prepredeno z v dno srca bolečimi individualnimi usodami kmetov, kar pa delu samemu daje še večjo prepričljivost. Žal pa se je kmečki punt pred 400 leti končal s kmečkim porazom. Tisto, vsem znano kronanje prvega kmečkega kralja v Zagrebu, pa je bil grotesken posmeh kmečkim geslom in njihovemu boju, a dokaz moči fevdalcev. Kmetje so bili res poraženi, toda ideja boja za pravični svet in socialno enakost je ostala.

Pohvale vredna je vsekakor glasba Bojana Adamiča, ki se prav lepo sklada z mojstrsko postavljeno sceno ing. arhitekta Ernesta Franza in kostumi Mije Jarčeve in Marije Kobijeve.

Dramska kronika Velike puntarija je prvič izšla pri Slovenski matici leta 1937, vendar pa na gledališke ljubljanske deske ni prišla skoraj 10 let. Šele 1946. leta je Kreftovo »Puntarijo« uprizoril režiser Bojan Stupica. Tej ljubljanski uprizoritvi je sledila zagrebška 1952. leta. Tretjo uprizoritev je v sezoni 1953/54 pripravil režiser Jože Babič v Mariboru. Drama je bila dvakrat tudi na praškem repertoarju, vendar so uprizoritvi leta 1938 in 1948 preprečili usodni politični dogodki. No, in tako je Velika puntarija spet spregovorila na odru ljubljanske Drame kot odmev 500-letnice slovenskih kmečkih uporov in hvalnica svojemu avtorju dr. Bratku Kreftu, čigar ustvarjalno delo traja že pol stoletja. Jubilant je tako z uspelo režijo svoje dramske kronike dodal še eno lovoriko svojemu umetniškemu in znanstvenemu delu, »ki je tako globoko in tesno povezano z odločilnimi tokovi našega časa in bližnje preteklosti, da govoriti o Kreftovem umetniškem in znanstvenem delu pravzaprav v določenem smislu pomeni govoriti o polstoletni kulturi in družbeni zgodovini Slovenije in njenih kulturnih razmerij do Evrope in širokega sveta,« kot je zapisal Lojze Filipič.

Kreft izhaja iz Prlekije, ki je bila še v 20. stoletju svet srednjeveških tlačanskih socialnih odnosov med viničarji in veleposestniki. Tu so se porajale Kreftove prve zaveze in spodbude, ki jih je nosil s seboj, ko je študiral v Mariboru in z igro ter režijo opozarjal nase in tudi kasneje, ko je študiral na Dunaju slavistiko. Skratka vse do danes, ko si je kot dramatik, dramaturg, režiser, esejist in publicist utrl pot ne samo med slovenskimi krogi, ampak tudi v evropskem in svetovnem merilu.

Prof. dr. Bratko Kreft je redni član SAZU in dopisni član jugoslovanske in makedonske AZU. Na letošnjem VII. mednarodnem slavističnem kongresu v Varšavi pa ga je doletela z vsestranskim delom zaslužena čast, da je bil izvoljen za predsednika prezidija MSR.

Rdeča nit v Kreftovem ustvarjalnem delu pa je vsekakor dramatika in z njo povezani gledališki oder. Tako, kot je bil Kreft vseskozi navezan na gledališče, bi moralo slovensko gledališče zahvalno Kreftu, saj bi brez Krefta naše slovensko gledališče danes ne bilo to, kar je.

A. Dolinar

»Zakaj tako«?

Uprava Prešernovega gledališča pozdravlja pobudo dijakinj 4. letnika Upravno administrativne šole, ki posredno izražajo obžalovanje zaradi izpada iz letošnjega abonmaja, istočasno pa stoji pred problemom, kako rešiti nastalo situacijo v obojestransko korist. Kot vsako pravo in živo gledališče tudi Prešernovo gledališče zagovarja stališče, da se je treba boriti za vsakega gledalca posebej, kaj šele abonenta in upoštevati njegove želje, posebno če gre za hotenje navzočnosti v tem gledališču, po drugi strani pa je vezano na nekatera odločajoča objektivna dejstva, ki jih velja na tem mestu pojasniti.

Prešernovo gledališče je res razpisalo abonma red dijaški II. petek popoldne, vendar je po prijavah in željah vodstev srednjih šol ugotovilo, da bi bil omenjeni abonma slabo zaseden ter da se glavna pozornost usmerja na termin četrtek popoldne in to pretežno zaradi »vozačev«, ki večinoma žele odpotovati domov že v petek popoldne.

Gledališče mora poleg resnice, da je slabo zasedena dvorana fiasko za predstavo kakor tudi gledalce, upoštevati še materialna dejstva, s katerimi razpolaga v imenu Kulturne skupnosti Kranj in po katerih stane npr. vsaka predstava gostujočega gledališča 7000 N din in tudi več. Zato se je bilo treba nujno odločiti za prenos »petkovih abonentov« na četrtek, ki v nasprotju z drugimi abonmaji še lahko sprejme gledalce, dijake, ki niso mogli sprejeti četrtkovega termina, pa razporedili v večerne abonmaje, vendar po ceni, ki veljajo za dijaški abonma.

Prešernovo gledališče si v skladu s poslanstvom gledališča nasploh želi še večjega zanimanja za svoj tekoči program, takšnega, da bi npr. lahko formiralo še enega ali več dijaških abonmajev (v Celju jih imajo 12), pozdravlja pa tudi možnost posebnih, zaključenih predstav ob rednih ali izjemnih repertoarno-gledaliških dogodkih oziroma primer Šolskega centra Iskra, ki bo v sezoni odkupilo 4 predstave samo za svoj zavod.

Glede na željo dijakinj 4. letnika Upravno administrativne šole in glede na povečano število abonmajskih predstav v tej sezoni — praktično je tudi gostujoča predstava na programu ves teden — Prešernovo gledališče upa, da bo mogoče najti v dani situaciji ugodno in konstruktivno rešitev.

Uprava Prešernovega gledališča

Fotografska razstava v Tržiču

V petek, 26. oktobra, ob 18. uri bodo v paviljonu NOB v Tržiču odprli razstavo fotografij dveh mojstrov fotografije, Janka Krmelja iz Tržiča in Marjana Kukca iz Kranja. Razstavo je pripravil Fotoklub Tržič. Janko Krmelj je Tržičan in si je že pridobil naziv fotografa I. razreda. Na razstavah sodeluje od leta 1957 dalje. Prejel je že več nagrad in priznanj. Marjan Kukec je tudi fotograf I. razreda. S fotografijo se ukvarja 15 let in je bil nagrajen že na raznih razstavah. -jk

Krški slikarji razstavljajo na Jesenicah

V soboto, 20. oktobra, so v mali dvorani delavskega doma pri Jelenu na Jesenicah s kratkim kulturnim programom odprli kolektivno slikarsko razstavo članov Kluba likovnikov iz Krškega. Na Jesenicah razstavlja devet likovnikov.

Slikarji iz Krškega prihajajo na Jesenice že tretje leto in so z jeseniškimi likovniki — člani likovne sekcije DOLIK navezali že trdne prijateljske stike. Jeseniški slikarji pripravljajo na Brestaniškem gradu pri Krškem tudi svoje kolektivne razstave že vse od leta 1971.

Razstava v mali dvorani delavskega doma na Jesenicah bo odprta vsak dan do 31. oktobra. D. S.

Kranjska gora: nov hotel in nova smučišča

Naše navečje zimsko turistično središče, Kranjska gora pričakuje letošnjo zimsko sezono že pripravljeno, deloma z zmogljivostjo sedanjih hotelov, deloma z novimi posteljnimi zmogljivostmi novega hotela in z več drugimi novosti, ki vsekakor kažejo na korak naprej pri nadaljnjem razvoju našega najbolj znanega zimskega turističnega središča.

NOVIH 240 POSTELJNIH ZMOGLJIVOSTI

Zanimivo je, da ja domala vsa Kranjska gora za novo turistično sezono že zasedena. Za pričakovanje novega leta skorajda v hotelih v Kranjski gori ne boste mogli več rezervirati proste mize in prostega ležišča. Nekaj več sreče bi imeli le pri zasebnikih. Med zimskimi šolskimi počitnicami bo v Kranjski gori po dosedanjih rezervacijah in dogovorih »vrelo« šolarjev, dijakov in študentov vse do konca februarja. Če zima s snegom ne bo skoparila in se utegne sezona podaljšati še tja v marec, potem bodo na kranjskogorskih smučiščih resnično lahko zabeležili rekorde.

Letos se bo predvidoma za dan republike pridružil kranjskogorskim hotelom še hotel Alpina-Kvarner ekspress, ki je izredno lepo in funkcionalno urejen. Hotel Alpina bo imel 240 postelj.

V letošnji sezoni bodo v prostorih stare osnovne šole odprli še prodajalno kombinata Belje, kjer bodo gostje lahko kupili izdelke tega kombinata, v sosednjih prostorih pa bodo odprli še domačo restavracijo, kjer bodo lahko uživali ob specialitetah divjačine.

Ne gre prezreti tudi nove obvoznice. Po njej bodo tisti, ki bodo namenjeni mimo Kranjske gore, lahko le-to obvozili.

VARSTVO OTROK OB SMUČIŠČIH?

Že v lanski sezoni je imela kranjskogorska smučarska šola dovolj dela. Pri turističnem društvu v Kranjski gori zato razmišljajo o profesionalnem kadru. Do zdaj so imeli na smučiščih redno deset do petnajst smučarskih učiteljev, ob izrednem popraševanju celo 25 do 30. Tudi v letošnji sezoni bodo odprli izposojevalnico vseh vrst smuči.

Smučarski in turistični delavci si prav v teh mesecih resno prizadevajo, da bi dobili primerne prostore za ureditev varstva otrok od tretjega do sedmega leta starosti, katerih starši bi radi vsaj nekaj ur preživeli na smučiščih.

NOVI VLEČNICI

V Kranjski gori je 60 ha smučišč in številne vlečnice in žičnice, ki so primerne tako za začetnike kot tudi za zahtevnejše smučarje in tekmovalce. Temeljito se pripravljajo na FIS prireditev, ki bo 5. in 6. januarja, ter na državno prvenstvo za mladince, ki ga bo pripravilo smučarsko društvo Jesenice.

Zaradi prezasedenosti smučarskih vlečnic in žičnic in za njihovo delno razbremenitev bosta v letošnji sezoni začeli obratovati novi vlečnici kekec in mojca, slednja bo razsvetljena. Stara vlečnica mojca bo še vedno ostala. Poskrbeli pa bodo tudi za red na smučiščih, tako da začetniki ne bodo mogli motiti boljših smučarjev in da ne bo prihajalo do nepotrebnega negodovanja.

V Kranjsko goro pa seveda ne zahajajo le smučarji, mnogi bolj uživajo ob drsanju. Izbira je precejšnja. V Kranjski gori so tri drsališča: pri Jasni, na sedanjem teniškem igrišču ob hotelu Lek ter drsališče pri športnem domu za Gmajnico.

Po svojih močeh bodo v Kranjski gori skrbeli tudi za zabavno življenje gostov. Ta skrb bo v večini odpadla predvsem na hotele. Turistično društvo bo poskrbelo le za nastope domačega pevskega zbora in domače folklorne skupine. Prireditvene dvorane v Kranjski gori žal še vedno nimajo.

Skratka, v Kranjski gori bo letos spet gneča, vsi hoteli bodo v sezoni v glavnem zasedeni. Predvidoma že prihodnje leto pa naj bi začeli graditi sistem vršiških žičnic, ki bodo deloma razbremenile kranjskogorske žičnice. Z njihovo dograditvijo so bo sezona v Kranjski gori in na Vršiču podaljšala vsaj za tri mesece.

D. Sedej

Turizmu še večji gospodarski pomen

Nova ustava predvideva še tesnejše sodelovanje zainteresiranih gospodarskih in turističnih organizacij, ker bomo le na ta način lahko močna konkurenca razvijajočim se turističnim sosedom, doma pa preprečili stagnacijo, ki se posebno v Sloveniji že pojavlja

V Sloveniji že imamo nekatere organe, čeprav posvetovalnega in predlagateljskega značaja, ki skrbe za enotnejši, enakomernejši in seveda hitrejši razvoj turizma. To je v prvi vrsti komite za turizem pri republiškem izvršnem svetu. Komite ima šicer posvetovalni značaj in je organ izvršnega sveta, vendar je v letih, odkar obstaja, odigral pomembno vlogo pri planiranju turističnega razvoja ter predlaganju določenih ukrepov, pomembnih za turistično gospodarstvo. Pojavljajo se razmišljanja, da bi sedanji komite prerasel v sekretariat s pravico odločanja ter z vsemi ostalimi pravicami in dolžnostmi, ki jih imajo republiški sekretariati. Razen komiteja, ki si je že priboril svoj prostor »pod soncem«, deluje pri Gospodarski zbornici sektor za turizem. Njegova naloga je predvsem usklajevati interese turizma z interesi drugih gospodarskih panog kot kmetijstvo, promet itd. Potem pa imamo v republiki razen turističnih društev še vrsto organizacij in društev, ki posredno ali neposredno, občasno ali stalno delujejo tudi na področju turizma.

Delo teh organov in združenj v republiki večkrat ni bilo in ni usklajeno, zato Slovenija turistično ne napreduje tako, kot bi lahko in kot si zamišljamo. Gradnja turističnih in rekreacijskih objektov zaostaja tudi za sosednjimi republikami, predvsem Hrvatsko. Na enem kvadratnem kilometru imamo sedaj 3,5 turističnih ležišč, kar je manj kot smo planirali. Planirano gradnjo turističnih objektov dosegamo polovično in do neke mere lahko trdimo, da smo začeli stagnirati. Tudi število gostov, ki so letos obiskali Slovenijo, ni tako razveseljivo, če ga primerjamo s številkami in podatki ostalih republik in pokrajin. Delež Slovenije v jugoslovanskem turističnem prometu se je letos v primerjavi z lanskim zmanjšal. Kljub temu pa smo vseeno presegli planirani devizni priliv!

Glavna naloga komiteja za turizem, in to predvidevajo tudi osnutki novih ustav, so prizadevanja, da je treba turizem upoštevati v vseh samoupravnih aktih gospodarskih in negospodarskih organizacij, v samoupravnih aktih družbenopolitičnih in interesnih skupnosti. Turizmu je torej treba dati še močnejši gospodarski pomen in ne le propagandnega, kot se sedaj pogosto dogaja. Predvsem pa na ta način naše turistično gospodarstvo ne bo več tako razdrobljeno. Prav zaradi velike razdrobljenosti in neenotnosti večkrat ne predstavljamo solidne konkurence našim turističnim sosedom.

Takšni usmeritvi daje podporo nova ustava. TOZD dajejo posameznim turističnim in gostinskim obratom večjo samostojnost, obenem pa jih silijo k tesnejšemu medsebojnemu povezovanju, posebno če več sorodnih TOZD deluje v enem turističnem kraju kot je na primer Kranjska gora. Turistične in gostinske organizacije, čeprav obrati različnih organizacij združenega dela, bi lahko sodelovale pri nabavi reprodukcijskega materiala, pri investicijah za gradnjo infrastrukturnih objektov itd. To je neke vrste krajevno investicijsko in poslovno sodelovanje. V Avstriji je tako sodelovanje že praksa, pojavlja pa se tudi pri nas. Recimo na Bledu, v Bovcu, na Krvavcu itd.

Nova ustava tudi napoveduje, da bo treba utrditi sodelovanje med turističnimi potovalnimi agencijami in na primer hoteli, ki se je začelo krhati. Naši hotelirji (pojav je še bolj domač na Hrvatskem) so spoznali, da se je bolje direktno pogajati s tujimi agencijami o prihodu tujih turistov, kot pa s posredovanjem domačih agencij. Na drugi strani pa se je tudi dogajalo, da so agencije hotelirje kdaj pustile na cedilu. Najenostavnejši primer. Skupine turistov, ki bi morala s posredovanjem domače agencije priti v določen hotel, ni bilo, ker jih je agencija nastanila drugje. Hotel je ostal na cedilu in na hitro iskal goste drugje, da pri dohodku ni bil preveč prikrajšan. Ustava predvideva, da bi se morale turistične, gostinske in agencijske organizacije združevati v poslovne skupnosti, v okviru katere bi planirali turistične zmogljivosti, raziskovali trg, predlagali cene ter se dogovarjali o delitvi dohodka in — rizika.

J. Košnjek

Obnova planinskega doma ob izviru Soče

Mnogi planinski domovi in planinske koče čakajo na nujno popravilo, saj so v večini že stare in dotrajane, razen tega pa premajhne za vedno večje število obiskovalcev naših planin in planinskih postojank. Naša planinska društva si v zadnjem času zelo prizadevajo, da bi zbrala toliko sredstev, ki bi pomagala naše koče in domove obnoviti. V večini primerov zadostujejo le manjša sredstva, saj mnogi planinci pomagajo pri obnovitvenih delih z nešteto udarniškimi akcijami.

Pri jeseniškem planinskem društvu imajo več planinskih postojank, ki so potrebne popravila. Razen tega si tudi prizadevajo, da bi zgradili nekaj novih koč na tistih krajih, kamor zaide poleti in pozimi veliko hribolazcev. Že več let imajo v načrtu, da bi postavili kočo na Golici in na Rožci, radi bi jo postavili tudi na Slemenu nad Vršičem in še kje.

V letošnjem letu, otvoritev je bila minulo nedeljo, 21. oktobra, pa je planinsko društvo obnovilo in obenem tudi povečalo planinsko postojanko pri izviru Soče. To planinsko postojanko so prvič obnavljali pred dvajsetimi leti, zdaj pa je postala premajhna, potrebna pa je bila tudi modernizacije. Tako imajo zdaj v planinski postojanki ob izviru Soče več prostorov, med drugim tudi majhno prodajalno za prodajo spominkov.

D. S.

Finci spet na Gorenjskem

Preteklo zimo so finski smučarji prvič obiskali Jugoslavijo. 200 finskih ljubiteljev smučanja je s čarterskimi letalskimi poleti priletelo v Slovenijo na zimske počitnice, ki so jih preživeli na Bledu in na smučiščih Zatrnika in Zelenice. Organizator prvega organiziranega obiska Fincev v Jugoslaviji je bila agencija Kompas, ki je za goste priredila tudi sprejem.

Letošnjo zimo bodo Finci že drugič »prileteli« v Jugoslavijo. Februarja in marca bo okrog 200 Fincev smučalo v okolici Bleda ter na Zelenici. Poleti pa se bo 1000 Fincev zadrževalo na letnem oddihu ob Jadranu.

-jk

SLOVENIJALES KRANJ SAVSKI LOG SEJEMSKA HALA VAM NUDI:

MEBLO

vabimo vas na razstavo
e programa
v kranju,
savski log, sejemska hala
od 10. 11. do 30. 11. 1973

kupce čaka nagrada, ki si jo že lahko ogledajo
v našem paviljonu na gorenjskem sejmu

SLOVENIJALES

Preprečevanje nalezljivih bolezni

Zaradi vse bolj razvijajočega se svetovnega turizma in hitrih prometnih zvez z najbolj oddaljenimi kotički našega planeta ne more biti nič presenetljivega, če se v higiensko višje razvite dežele prenesejo kužne bolezni, značilne za dežele z nizko stopnjo higienskih navad, značilnih sicer za vse človeštvo pred stoletji. Z razvojem higienskih navad in preventivnimi ukrepi pred širjenjem kužnih bolezni so se sicer te bolezni omejile le na nekatera področja Afrike in Azije, vendar pa se od časa do časa prenesejo tudi v druga področja, ki takih bolezni ne poznajo več. Med te bolezni štejemo tudi kolero, ki se je letos poleti pojavila v nekaterih evropskih deželah, najbolj pa v sosednji Italiji. Nevarnost pojavljanja bolezni pa ne izgine z zadnjim obolelim v nekem časovnem obdobju, pač pa obstaja še naprej. Zato je seveda dobro in prav, če je kar največ ljudi seznanjeno z vzroki pojavljanja bolezni, poteka bolezni in kako se je treba varovati pred okuženjem. Seznanjanje s kolero bi lahko rekli, sodi med osnovno zdravstveno vzgojno dejavnost, zato so predavanja o tej bolezni vključena tudi v program zdravstvenega prosvetljevanja prebivalstva.

Sestavek o preprečevanju širjenja kolere je napisala dr. Ana Kraker-Starman, iz sestavka pa povzemamo poglavja o prenašanju in poteku bolezni.

KOLERA

Povzročitelj kolere prihaja v okolico z blatom obolelega ali z blatom bacilonosca. Bacilonosec je tisti, ki ne kaže znakov obolenja, a izloča bolezenske klice. Preprečiti moramo, da blato bolnega človeka ne bo prišlo v okolico. To dosežemo z urejenimi stranišči, tako da blato takoj odteče v greznico ali kanalizacijo. Oboje ne sme puščati, da klice ne bi prišle v zemljo do talne vode. V greznici mora blato ostati tako dolgo, da procesi gnitja uničijo bolezenske klice. Ker vemo, da naša stranišča niso tako urejena, kot bi morala biti in da ponekod blato prihaja kar na prosto, ljudje pa opravljajo veliko potrebo pogosto na prostem, ni odveč nekaj navodil v zvezi s tem. Blato bi na prostem morali pokriti vsaj z zemljo ali pa potresati s klorovim apnom. Blato lahko raznašajo muhe, miši, podgane ali druge živali, lahko dospe v pitno vodo ali na živila.

Najbolj pogosto in najbolj hitro pride blato bolnega človeka do ust zdravega, če si po opravljeni potrebi ne umijemo rok ali jih umijemo preveč površno, morda celo brez mila. Ker se kolera najbolj pogosto prenaša prek umazanih rok, se kolera in tifus imenujeta tudi bolezen umazanih rok.

Povzročitelj kolere je vibrio kolere, ki ga je leta 1883 odkril Robert Koch. Vibrio kolere je ukrivljena paličica s tankim bičem. Povzročitelj je zelo občutljiv na razkužila, v kislem okolju hitro propada, visoka temperatura (kuhanje) ga hitro uniči. Če ga dosežejo sončni žarki ali če se izsuši, hitro pogine.

Pradomovina kolere je Indija, od tam pa se je razširila na nekatere države Afrike in Azije. Kolera se prenaša, kjer so slabe higienske razmere. Večinoma se širi prek okužene vode, kjer pa so razmere nekoliko boljše, pa predvsem prek rok. Takrat se širi počasi v nasprotju s širjenjem prek vode, ki je hitro. Kolera se lahko prenaša tudi prek raznih okuženih predmetov, kot so perilo in pa prek hrane, kot je mleko in podobno. Veliko vlogo pri prenašanju kolere imajo tudi insekti, predvsem muhe in pa miši in podgane.

Predvsem od higienske zavesti in urejenosti dežele, kjer se je obolenje pojavilo, je odvisno, ali se bo bolezen močno razširila ali celo udomačila ali pa bo bolezen zatrta že takoj na začetku. Za bolnika pa bo najboljše, če bo pri pojavu driske ali bruhanja nemudoma poiskal zdravniško pomoč. Pri hudih oblikah kolere bolnik hitro izgublja tekočino. Zdravniška pomoč temelji predvsem v umetnem dodajanju tekočine.

Bolezen lahko poteka v zelo blagi obliki ali pa tudi v zelo hudi, odvisno od odpornosti organizma in napadalnosti in strupenosti povzročitelja. Inkubacija traja 1 do 5 dni, običajno pa 3 dni. Blaga oblika kolere se od običajne driske včasih sploh ne loči. V hudih primerih se pojavi kolera z močnim bruhanjem in hudo drisko in takrat lahko bolnik umre že v nekaj urah, če ni takoj zdravniške pomoči. Obraz bolnika je bled in poten, hladen, utrip žile je hiter in nereden. Če bolnik kaj popije, se bruhanje in praznenje še pojačata. Telesna temperatura bolnika se povzpne na 38 stopinj Celzija.

Kolera je posebno nevarna majhnim otrokom, za ljudi, ki že imajo kako drugo težko obolenje, za nosečnice in za zelo stare ljudi. Bolnika zdravimo samo v bolnici, kjer ga izoliramo, tako da ni možen prenos obolenja naprej (ločene sanitarije, razkuževanje, prepoved obiskov). Nad osebami, za katere se sumi, da so morda v inkubaciji, se 5 dni vrši zdravstveni nadzor, ki se šteje od zadnjega dneva, ko je bila okužba možna. Zdravstveni nadzor poteka tako, da se mora taka oseba vsak dan javiti zdravstveni ustanovi na pregled ali pa zdravstveni delavec tako osebo na domu obišče. Pod zdravstveni nadzor sodijo tudi osebe, ki so prispele iz okuženih območij.

UKREPI ZA PREPREČEVANJE

Samo poostren higienski režim in higienska ureditev okolja lahko zadržijo kolero. V Sloveniji ne moremo preprečiti vnosa kolere, lahko pa preprečimo širjenje vseh črevesnih nalezljivih obolenj, če bomo prav vsi pazili na čistočo rok, osebno higieno, če bomo higiensko ravnali z živili, da ne bomo odmetavali odpadkov in če bomo uredili sanitarije, poskrbeli za zdravo pitno vodo in higiensko uredili okolje, kjer živimo. Prebivalci in pa strokovne ekipe morajo preprečiti razmnoževanje muh, miši in podgan.

Pospravljena morajo biti dvorišča, kleti in okolica hiš. Odpadki hrane naj ne ležijo okoli, da se na njih ne bodo redile muhe, miši in podgane. Tudi krmljenje domačih ali malih živali naj poteka tako, da ne bo po krmljenju vse polno odpadkov naokoli. Ne bodimo v pretesnem stiku z živalmi, ne poljubljajmo jih. Po dotikanju živali si umijmo roke. Okolica smetnjakov naj bo čista. Smetnjaki bi morali stati na betonski ali asfaltni podlagi in v zaprtem prostoru.

Uživanje žvečilnega gumija samo po sebi ni škodljivo, igra z gumijem pa je zelo nevarna. Jemanje žvečilnega gumija iz ust, prijemanje in shranjevanje na neprimernem mestu je zdravju škodljivo, saj se pri tem na žvečilni gumi primejo razne klice in sploh povzročitelji različnih bolezni, med njimi tudi nalezljiva zlatenica, ki je resno in nevarno obolenje prav šolarjev.

Alkoholizem v delovnih organizacijah

V okviru funkcionalnega izobraževanja vodilnih in vodstvenih delavcev tovarne je kadrovska služba tovarne Iskra — Elektromehanika Kranj v četrtek popoldne v restavraciji tovarne ATC pripravila predavanje o sodobnih pogledih na zdravljenje in rehabilitacijo alkoholikov ter preprečevanje alkoholizma v delovni organizaciji. Predaval je dr. Janez Rugelj, predstojnik Centra za zdravljenje in preprečevanje alkoholizma v Škofljici.

Po uvodnih besedah dr. Ruglja se je razvila razprava, v kateri so prisotni skušali ugotoviti, kaj bi bilo treba napraviti za učinkovito preprečevanje alkoholizma v njihovi kot tudi v drugih delovnih organizacijah. Formalne prepovedi, ki so sicer povsod v veljavi, so premalo, treba je vsekakor spremeniti in vplivati na odnose med zaposlenimi tako, da se bodo prav vsi osvestili in spoznali, kakšno zlo in kakšno škodo povzroča prekomerno uživanje alkohola ne samo na delovnem mestu pač pa tudi nasploh. Le osveščenost ljudi samih bo tista najbolj učinkovita notranja kontrola, ki bo poleg formalnih prepovedi lahko alkoholika pravočasno napotila na zdravljenje. Važni so torej medčloveški tovariški odnosi, ki naj alkoholiku še pravočasno preprečijo zdravstveni in vsesplošni propad, še preden alkoholik začne povzročati težave sebi, družini in delovni organizaciji.

Prevzgoja pivskih navad in osveščenost vsakega posameznika, spoznanje, da prekomerno uživanje alkoholnih pijač vodi alkoholika le do konfliktnih situacij in do končnega propada, pa je seveda dolgotrajen proces. Tudi rehabilitacija zdravljenih alkoholikov je večkrat ogrožena prav zaradi neosveščenosti sredine, v katero se po zdravljenju vračajo, tako družine, delovne organizacije in širšega okolja sploh. L. M.

SEM TER TJA PO CERKLJANSKEM

(32. zapis)

KONČNO V CERKLJAH

Zvest naslovu, sem doslej hodil sem ter tja po Cerkljanskem — v osrednji kraj, nekdanji sedež ene od najimenitnejših gorenjskih občin, pa kot da nisem utegnil. Seveda to ni res, pač pa sem čakal na Borštnikova vsakoletna gledališka srečanja v Mariboru. Ta pravkar potekajo — tekmujejo odri, igralci, dodeljujejo priznanja, plakete, dramaturgi, režiserji, igralci in drugi gledališki ljudje razpravljajo in se udeležujejo strokovnih simpozijev — skratka, to so pravi gledališki praznični dnevi, ki pa nosijo ime našega cerkljanskega rojaka — Ignacija Borštnika, doslej največjega slovenskega gledališkega umetnika.

IGNACIJ BORŠTNIK

Ne gre drugače, kot da prav z Borštnikom pričnem pripoved o Cerkljah. Kajti občutek imam, da je le Ignacij Borštnik največji mož, ki ga je rodil ta kraj. Res, da sta pomembna Cerkljana domačina bila tudi organizator gasilstva na Slovenskem Fran Barlè (1858—1928) in gradbenik cerkva Matej Medved (1796—1865), toda Borštnikovo ime še vedno najbolj zveni v našem kulturnem prostoru. Naj kar povem, kako ga ceni znani pisatelj in dramatik dr. Bratko Kreft:

»Iz tistih ljudskih virov je vznikala misel o ustanovitvi stalnega slovenskega narodnega gledališča pri Prešernu in Smoletu, nato pa pri Levstiku in Cankarju, ki je na Linhartovih, Drabosnjakovih in Levstikovih temeljih zgradil literarno zgodbo našemu gledališču, kakor jo je gledališko-igralsko in režisersko gradil naš prvi in največji gledališki umetnik Borštnik. — V vseh je živela goreča misel in poslanstvo: gledališče ljudstvu!«

Portal rojstnega doma gledališkega umetnika Ignacija Borštnika v Cerkljah

ČUDOVIT PORTAL

Seveda moram izvzeti nekatere bogate portale v bližnji Komendi — toda ta, na hiši št. 41 v Cerkljah, se mi vidi na moč razkošen. Arhitekt je na izjemno posrečen način vkomponiral spominsko ploščo nad polkrožni portal stare hiše — zdaj je oboje celota, smelo bi celo rekel, da je vsa kompozicija baročno razkošna.

No, spominska plošča nad vhodom v enonadstropno hišo ob cesti iz Cerkelj proti Poženiku, nas šele opomni: V tej hiši se je rodil 1. julija 1858 Ignacij Borštnik, veliki slovenski igralec.

Vsi viri povedo, da je bil slavljeni igralski umetnik rojen 11. julija, ne 1. julija, kot je vklesano na plošči. Kaj je prav?

NOTRANJSKI ROD

Od kod Borštnikov rod? Star zapis pravi, da je bil leta 1779 imenovan za župnika v Cerkljah Mihael Borštnik, ki je bil doma z Rakitne nad Preserjem pri Borovnici. Torej Notranjec. S stricem pa je tedaj prišel v Cerklje tudi njegov nečak Ivan Borštnik, rojen 1766 na Rakitni.

No, in ta Ivan Borštnik, prilično izobražen, četudi brez višjih šol, se je leta 1788 na stričevo pobudo in na posebno željo nekaterih napredno mislečih domačinov, ojunačil in ustanovil šolo. Vpisalo se je vanjo blizu 50 otrok. Ker pa so morali starši zanje plačevati šolnino, se je število šolskih otrok vedno manjšalo. Po treh letih je Ivan Borštnik obupal in šolo razpustil. Niso pa bili le starši neprijazni do šole, tudi deželni stanovi so bili proti šolam v vaseh, češ da odtegujejo mladino kmetijstvu.

Šolnik Josip Lapajne takole glosira fiasko Borštnikove šole:

»Zaslepljeno kmetijsko ljudstvo se je kaj hitro odločilo in prepustilo šolsko izobrazbo meščanom in tržanom. Tako je kmet sam pomagal, da si je poleg plemstva ustvaril še eno boljšo vrsto ljudi — izobraženo gospoščino. Valentin Vodnik je v oni dobi v svojih Novicah (1797—1800) sicer dramil slovensko ljudstvo, a vsakršen napor je bil zaman, ker narod še ni bil zrel za prosveto.«

FRANCOSKI ŽUPAN

Vendar je idealist, kakršen je bil Ivan Borštnik, mladino zasebno poučeval, seveda proti mali odškodnini. — V času francoske vlade v naših krajih, je bil Ivan Borštnik mêr (župan) cerkljanski. Zdaj je Borštnik (l. 1811) lahko spet obnovil svojo šolo, ki je imela prostore v stari Robasovi hiši. — Po odhodu Francozov pa se je Ivan Borštnik moral umakniti avstrofilskemu učitelju Matiji Magistru.

Ivan Borštnik je umrl l. 1838, njegov sin Jožef, ki je učakal 96 let, je bil oče našega Ignacija Borštnika. Starejši Ivanov sin je postal šolski upravitelj v Šmarju na Dolenjskem.

Č. Z.

IVO ZORMAN

55

Draga moja Iza

»Boš prišel?« me je vprašala.

»Samo povej kam!«

»Sama te bom peljala k njemu. Jutri?«

»Prav.«

»Ob devetih?«

»Meni je vseeno.«

»Prišla bom mimo vaše hiše.«

»Čakal te bom.«

Sedaj sem bil tudi sam kratkih besed. Nalašč, čeprav bi se bil rad pogovarjal, čeprav je bilo toliko stvari, ki bi jih ji rad zaupal, in še več takih, ki bi jih rad slišal od nje.

Toda Karla je menila, da sva si povedala vse.

»Greva?« je rekla.

In ko sem se dvignil s klopi:

»Vrni se v mesto! Jaz pojdem na to stran.«

Prepričan sem bil, da se bova vračala skupaj. Oblekel sem nedeljski suknjič, ki mi še ni urasel, da bi mi ne bilo treba skrivati rok za hrbet, in ko sem se doma česal, sem kanil na dlan nekaj Antonovega orehovega olja in si ga vtrl v lase. Karla vsega tega še opazila ni, ne nedeljskega suknjiča in ne vonja po orehovem olju, kakor prejšnji dan najbrž ni videla prekratkih rokavov in zadrege, ki me je mučila zaradi njih.

»Bodi točen!« me je opomnila.

Potem se je oddaljila po poti, po kateri je odšel malo prej stari Šubelj, jaz pa sem razočarano gledal za njo. Sam nase sem bil jezen zaradi suknjiča in zaradi orehovega olja.

Nikoli več, sem si rekel.

— — —

Točen? Pol ure pred deveto sem že hodil pod kostanji in se oziral na cesto, kdaj bo prišla. In pozabil sem na obljubo, spet sem bil v nedeljskem suknjiču in spet sem si z oljem odišavil lase.

Bila je nedelja. Stane in Ana sta odšla v cerkev, oče, ki je bil že pri prvi maši, pa je imel opraviti v hlevu. Gotovo je mislil, da bom šel za bratom in sestro, da se kdove zakaj še obiram pod kostanji.

Bila je nedelja in bil je topel poletni dan. Na robovih krošenj se je sonce precejalo skozi listje in v vejah so peli ptiči. Nikoli dotlej še nisem opazil ptičev. No, opazil sem jih morebiti že, a mi do tistega nedeljskega jutra niso nič pomenili. Sedaj pa nenadoma . . .

Sonca se vesele, sem si rekel.

Vse je pelo. Verige so pozvanjale v hlevu, mušja krila so zvenela na podstenju in Karlini leseni podplati so zapeli na pločniku:

»Tlak, tlak . . . tlak, tlak . . .«

Bila je čedna, drugačna kakor druge dni. Za v nedeljo se dekleta rade lepo oblečejo, skrbno počešejo in si morebiti obarvajo ustnice. Karla je imela obarvane in to mi je bilo všeč. Pri kateri drugi bi me bilo morebiti motilo. Bil sem v letih, ko smo radi vihali nosove nad takimi stvarmi. Pri Karli me ni. Vse na njej je bilo kakor sončno nedeljsko dopoldne, in opazil sem reči, ki jih prej nikoli nisem. Še trak, ki ga je imela vpetega v lase in ki je bil iz istega blaga kot obleka, iz svetlo modre, skoraj prosojne tkanine, ki je valovila okoli nje, kakor se je pozibavala v hoji.

Stekel sem na cesto in stopil z njo v korak. Molče sva hodila skozi mesto, komaj da sva se pozdravila in toliko, da sva si rekla:

»Zares prijeten dan.«

In:

»Opoldne bo še vroče.«

In:

»Komaj čakam, da se bomo kopali. Ti ne?«

V zadovoljstvo mi je bilo že to, da sem hodil z njo, da so moji koraki peli z njenimi. Oziral sem se po ljudeh, in ko sem ugledal na drugi strani ceste Franceta, sem se še bolj zravnal, kakor bi mu hotel reči, kaj zijaš, kaj se posmehuješ, to ni Princeska, to je Karla, Antonova.

Antonova pa mi je pomenilo takrat toliko kot moja.

Na severni strani mesta se svet zoži, stisne se v ozko korito doline s strmimi, gosto poraščenimi pobočji in z osamljenimi hišami, ki se stiskajo ob cesti, kjer so le našle dovolj prostora za temelje, za nekaj vrta in za kako kilavo sadno drevo. V hišah žive delavci, ki nimajo daleč v tovarne. Do mesta je komaj streljaj, da je človek presenečen, ko komaj zapusti vrvež na ulicah, pa se že znajde v puščobni odljudenosti Soteske.

»Naprej bova šla kot prijatelja,« je rekla Karla. »Nikoli ne veš, koga boš srečal.«

Saj sva prijatelja, bi ji dejal, pa sem dobro vedel, da ne misli prijatelja kar tako. Pustil sem, da mi je segla pod roko in se stisnila k meni in bilo mi je prijetno čutiti toploto njenega boka in pritisk dlani na lahti. Nikoli še nisem vodil ženske pod roko, zato sem stopal okorno, kakor v prevelikih čevljih, zapletal sem se in komaj lovil korak z njo.

Bi ji moral stisniti dlan . . . bi ji moral reči . . .

Ne, nič takega, o čemer smo se menili s prijatelji. Bil sem s Karlo, kako bi mogel izkoristiti njeno zaupanje, kako bi jo mogel razočarati.

Koliko časa sva hodila? Pet minut? Četrt ure? Nič nisem vedel za čas, šele njen glas me je zdramil:

»Tu bova zavila v hrib.«

Pot se je zožila in se vila med drevje in povsem naravno je bilo, da me je Karla spustila in stopila naprej. Za njeno dlanjo mi je ostal na roki hlad, njena meča pa so mi poplesavala pred očmi, kakor da me vabijo za seboj. Meča so bila gladka in koža v pregibu kolena je bila videti nenavadno mehka, prepredena z modrimi žilicami. Praprot je rasla čez pot in bela meča so se skrivala v zelenju drobno narezljanih listov, kakor da se igrajo.

Pridi . . . poišči me . . . ujemi me!

»Je še daleč?« sem vprašal.

Samo zato, da sem nekaj rekel, da bi z glasom pregnal dražeče občutje, ki me je hromilo, a sem se hkrati ustrašil, da sem se prav z njim izdal.

»Ne,« je kratko odvrnila Karla.

Na vrhu se je ustavila. Tam je bila jasa, obraščena z redkim grmovjem, nekaj borovcev je iztezalo vitka debla prav pod nebo, zrak pa je bil nasičen s cvrčanjem in brenčanjem, iz katerega se je luščil ostri klic ptice, ki je nisem poznal.

»Pa sva tu!« si je Karla oddahnila od hoje v hrib.

»Tako blizu?« sem se čudil.

Mesto je bilo tik pod menoj, kakor bi ga držal na dlani. Še malo, se mi je zdelo, pa bi razločil tudi ljudi na ulicah. Videl sem avtomobil, ki je drsel po cesti, in oblaček prahu, ki se je dvigal za njim. Le brnenje motorja ni seglo do naju.

Karla je bržkone mislila, da me je bližine mesta strah, ker je rekla:

»Kar brez skrbi! Sem gor ne bo nikogar.«

Sedla je med vresje, spodvila noge podse in je bila, vsa obsijana s soncem, videti kakor živa podoba sveta, ki sem ga takrat zaslutil.

Roman je izdal Zavod Borec. Delo je bilo letos nagrajeno s Kajuhovo nagrado in z nagrado vstaje slovenskega naroda.

Živa beseda je najmikavnejša

Ena od osnovnih oblik delovanja organizacije Rdečega križa je tudi zdravstveno prosvetljevanje prebivalstva. Za to dejavnost sicer skrbe še druge institucije, vendar pa zadnja leta prevzema Rdeči križ vse večji del te dejavnosti. Odveč bi bilo še posebej poudarjati, kolikšnega pomena je zdravstveno prosvetljevanje prebivalstva v mestih in pa na podeželju, saj nam vsakdanje življenje poleg vsega drugega, kar moramo vedeti za zdrav način življenja, še vedno prinaša posebnosti, s katerimi mora biti človek moderne dobe seznanjen.

Najbolj ustaljena in tudi doslej najuspešnejša oblika te vrste preventive so predavanja. Čeprav je bilo že tu in tam slišati, da si pač lahko vsak sam poišče v časopisih ali knjigah potrebno znanje ali pa ga spozna prek gledanja televizije in poslušanja radia, pa imajo predavanja, to je živa beseda poslušalcem — še vedno svoj mik in tudi uspešnost.

Komisiji za zdravstveno prosveto in vzgojo pri občinskem odboru rdečega križa Kranj že dve leti predseduje dr. Marija Šimenko. **»Z oktobrom in novembrom se tudi za zdravstvena predavanja začenja nova sezona. Naša komisija se je enkrat že sestala, pregledala je dosedanji program in se odločila za nekaj sprememb. Program bomo tako kot doslej predložili občinskemu odboru rdečega križa v sprejem, programe pa bodo tako kot vedno dobile tudi krajevne organizacije rdečega križa.«**

V eni sezoni, tako kot je bila sezona 1972/73, se je po krajevnih skupnostih v občini zvrstilo okoli 40 predavanj. Čeprav so nekatere zdravstvene teme bolj zanimive, druge spet manj, pa je vendarle na splošno obisk teh predavanj v mestu veliko manjši. **»Skoraj vedno nam uspe dobiti za predavanje dobrega strokovnjaka za posamezno področje, saj so poslušalci včasih precej zahtevni in zelo radovedni. Predavanje je res dobro, če zna predavatelj v poljudni besedi razložiti temo, poslušalci pa imajo seveda priložnost, da z vprašanji odpravljajo nejasnosti. Ponekod so predavanja tako uspela, da smo se zmenili kar za tri sobotne večere zaporedoma in vsakič je bil obisk velik,«** pravi dr. Šimenkova.

Program zdravstvenih predavanj, ki jih organizira komisija pri občinskem odboru Rdečega križa Kranj, je dosti velik in pester. Tretjino vseh predavanj zavzemajo nalezljiva črevesna obolenja, to pa ni nič čudnega, saj se zadnje čase s temi boleznimi, mednje sodi tudi še vedno aktualna kolera, kar naprej srečujemo. Vse bolj aktualna so tudi predavanja o prvi pomoči, čeprav precej ljudi posluša te vrste predavanj pri civilni zaščiti in pa tudi za vozniški izpit.

Razen dobrega predavatelja pa je za zanimivo in dobro predavanje potreben še diafilm, film ali flanelogram. Občinski odbor RK Kranj ima 132 diafilmov, od katerih se jih približno polovica še uporablja za predavanja, ostali so že precej zastareli, in pa 23 filmov, tudi teh se uporablja polovica. V določenem času pač del te vrste dokumentacije zastari, zato ta material vedno znova obnavljajo. Zdnja filma, ki so ju kupili in že predvajali v pretekli sezoni, sta bila filma o črnih kozah in o koleri. Moderen pripomoček za predavatelje so tudi flanelogrami, teh ima občinski odbor 15. Sicer pa se komisija trudi, da kupijo vedno najbolj aktualen material.

»Za letošnjo sezono bomo sedanjim predavanjem dodali vedno bolj aktualne teme o narkomaniji, alkoholizmu in pa preprečevanju kajenja. Za te vrste predavanj je veliko zanimanja tako med mladimi kot med starejšimi.«

Med novejšimi oblikami zdravstvenega prosvetljevanja so tudi zloženke, ki v preprostem besedilu in sliki pripovedujejo o določeni temi. Prav teh zloženk, zelo enostavnega in učinkovitega sredstva izobraževanja, pa še vedno med prebivalstvo prihaja premalo. Te vrste zdravstveno preventivo bi morali srečati na vsakem koraku, biti bi morala v vseh čakalnicah zdravstvenih domov in drugod. Pa se kot kaže tudi tu ustavlja pri vprašanju denarja. Te vrste materiali bi res morali biti dostopni vsem, in to brezplačno.

L. M.

Na Ledinah nova planinska postojanka

Konec preteklega meseca so stekle intenzivne priprave na gradnjo nove planinske postojanke planinskega društva Kranj na Ledinah pod Kočno. Kraj, kjer naj bi postojanka stala, so si ogledali predsednik gradbenega odbora Baldomir Bizjak, načelnik gospodarskega odseka planinskega društva Kranj Cene Kranjc, načelnik kranjske postaje gorske reševalne službe Emil Herlec in predsednik kranjskega planinskega društva Franci Ekar. Komisija je opravila osnovne meritve in sklenila, da bo stala nova postojanka na višini 1680 metrov. Planinsko društvo Kranj je že začelo zbirati potrebno gradbeno dokumentacijo. -jk

Združevanje sredstev za Kranjsko goro

Okoli 40 delovnih organizacij s področja jeseniške občine in tistih, ki imajo v Kranjski gori svoje enote, se bo odločilo za združevanje sredstev za doseganje skupnih poslovnih ciljev v alpsko-turističnem središču Kranjska gora.

Jeseniška občinska skupščina bo pristopila k združevanju sredstev s 300.000 dinarji.

Tako združevanje sredstev je potrebno za hitrejši razvoj turizma v Kranjski gori in v vsej zgornji savski dolini, oziroma za intenzivnejšo vključevanje alpsko-turističnega središča Kranjska gora v turistično gospodarstvo Slovenije. Prav je, da se občina Jesenice in organizacije združenega dela, ki so s svojo dejavnostjo na kakršenkoli način povezane s turističnim gospodarstvom občine, dogovore o združevanju sredstev za nadaljnjo izgradnjo turistične infrastrukture. Pri tem gre predvsem za večjo ponudbo v Kranjski gori, ki jo bodo dosegli z realizacijo programa izgradnje vrhunskih smučarskih objektov in smučišč.

D. S.

Prospekt Kranjske gore

Pri Turističnem društvu v Kranjski gori so si dolgo časa prizadevali, da bi za Kranjsko goro izdali prospekt, ki bi omogočil, da bi ta turistični kraj bolje spoznali tuji gostje. Končno so zbrali toliko sredstev, da bo ob koncu oktobra izšel prospekt Kranjske gore, ki bo seznanjal goste tudi z drugimi turističnimi kraji zgornje savske doline. To bo prvi večji prospekt Kranjske gore doslej.

D. S.

Dogovarjanje tudi v turističnem gospodarstvu

Preteklo sredo je bilo v Tržiču posvetovanje o novi programski usmeritvi Gorenjske turistične zveze in ustanovitvi koordinacijskega odbora za razvoj turizma pri Gorenjski turistični zvezi. Posvetovanje sta sklicala Turistično društvo Tržič in občinska konferenca SZDL Tržič, udeležila pa sta se ga tudi predstavnika Gorenjske turistične zveze. Na seji so podprli podpis dogovora o sodelovanju pri pospeševanju turizma na Gorenjskem, ki naj bi ga podpisali Gorenjska turistična zveza, vse gorenjske občinske skupščine, temeljne organizacije združenega dela in vsi, ki na ta ali drug način lahko pomagajo pri pospeševanju turizma na Gorenjskem. Odbor bo imel na voljo tudi finančna sredstva, in to predvsem sredstva, ki jih bodo prispevali podpisniki tega dogovora, namenski denar občinskih skupščin ter denar, ki ga bo razen tega še dobila gorenjska turistična organizacija. Kot so povedali na sredinem posvetovanju v Tržiču, bo skrbel koordinacijski odbor predvsem za skladen in organiziran razvoj turizma na Gorenjskem, sedanja Gorenjska turistična zveza pa se bo na ta način lahko bolj posvetila sodelovanju z osnovnimi turističnimi organizacijami, turističnimi društvi.

Udeleženci posvetovanja so podprli takšno organizacijo gorenjskega turističnega gospodarstva. Še posebej pa so poudarili vključitev temeljnih organizacij združenega dela, saj imajo od turizma neposredno ali posredno korist tudi one. Za primer so navajali tradicionalno tržiško Šuštarsko nedeljo, od katere ima tržiško gospodarstvo vsako leto milijonske koristi. Zato je prav, da tudi v turizem nekaj vložé. Menili so, da so manjša turistična društva takšno organizacijo že nekaj časa zahtevala, vendar predlogi niso naleteli vedno na ugoden odmev. Končno je le prevladalo spoznanje, da se mora Gorenjska turistično povezovati in sodelovati in da turizem ni več le družbena organizacija, temveč vedno bolj tudi gospodarska.

Nova organizacija turizma bo omogočala predvsem nekatere skupne akcije. Tržičani so na primer predlagali, da bi se v okviru koordinacijskega odbora dogovarjali o skupni izdaji turističnega reklamnega materiala, spominkov itd. Ob takšni organizaciji bi le-tega potem lahko učinkoviteje posredovali v sosednje republike in države.

J. Košnjek

lesnina Kranj

od 15. do 27. oktobra
v salonu pohištva na Primskovem

Znižanje cen pohištva
od 3 do 50%

Lesnina Kranj vas vabi v največji Gorenjski salon pohištva z največjo izbiro. Na 1300 kv. m razstavnega prostora vas čaka življenjska sreča. Ugodni kreditni pogoji, do milijon in pol posojila brez porokov. Plačniki z devizami imajo poleg ostalega popusta še 3 %-ni devizni popust. Kupljeno blago vam brezplačno dostavimo na dom.

Priporoča se Lesnina Kranj.

Približno tri mesece po prvotno določenem roku bo kranjsko Cestno podjetje konec tega ali v začetku prihodnjega meseca začelo polagati asfalt na cesto od konca ceste Kokrškega odreda skozi vas Rupo do Projektovih obratov na Kokrici v kranjski občini. Cesta bo široka pet metrov, dela pa bodo veljala okrog 460.000 dinarjev. Za ureditev in asfaltiranje ceste so prebivalci Rupe prispevali okrog 50.000 dinarjev, opravili pa so tudi vrsto prostovoljnih del pri urejanju kanalizacije, pripravi cestišča in druga. To je prvi primer v kranjski občini, da so se prebivalci neke krajevne skupnosti na področju mesta odločili za samoprispevek za asfaltiranje ceste. Podobno kot za cesto na Rupo so prispevali denar prebivalci tudi za asfaltiranje Mandeljčeve in Vidmarjeve ulice v krajevni skupnosti Vodovodni stolp — A. Ž. — Foto: F. Perdan

»Otroci, ubogajte Julko!«

Julka Dolžanova iz Breznice je med vojno znala pritegniti otroke vseh bližnjih vasi, jih učila slovenskih pesmic in igric, jih vodila v osnove slovenskega pisanja in branja — Ljubezen do otrok jo je še do danes obdržala v njihovi sredini

Bilo je med nemško okupacijo in v vaseh žirovniškega področja je bilo tistega dne vse tiho in mirno. Le gruča otrok se je razposajeno igrala v hribu. Nenadoma je med veseli trušč in otroški smeh zagrmel gromki glas postavnega partizana, ki se je bil prikazal iz gozda. Brez sape so se zagledali vanj in strah jih je postalo, kajti gledal je namrščeno in strogo.

»Otroc, a kej ubogate Julko?«

Nekaj jih je v strahu in trepetu plašno pokimalo, drugi so se začeli pomikati vzdolž hriba, previdno iskajoč zavetja pri drobni ženi, ki je stala pod hribom. »Dej, no,« se je zasmejala Julka, »nikar jih no ne straši!«

»Ubogati jo morate, jaz vam to zapovem, sicer . . .« je pol v šali pol zares zagrozil partizan, otroci pa so bili ob Julkinem smehu že bolj pogumni . . .

Tako se danes spominja tega dogodka iz medvojnih let Julka Dolžan, ki ji je danes sedemdeset let, pa vendar še vedno preživi tri večere v tednu med mladimi. Ni se sama ponudila, vaščani so jo kar sami znova pripravili do tega, da vodi dramsko sekcijo v kraju. In z resničnim veseljem in prizadevnostjo pomaga mladim, da se nauče besedila in zaigrajo tako kot najbolje znajo in zmorejo. Sicer pa se ti v pogovoru z Julko zazdi, da brez otrok sploh ne bi mogla, toliko resnične ljubezni kaže do dela z najmlajšimi. Toliko otrok je po svoje že vzgojila, jim vcepila ljubezen in pripadnost do lepe slovenske besede. Predvsem to. Lepo slovensko besedo je približala kmečkemu otroku. Vse to je delala v najtežjih časih, ko so slovensko besedo nameravali za vedno zatreti . . .

»Pravzaprav sem začela tedaj,« se spominja še vedno bistrega spomina Julka Dolžanova, »ko sem slišala nekega otroka, kako lepo je zapel neko pesem, a v nemškem besedilu. Tedaj sem sama pri sebi sklenila, da otroci v naših vaseh vendarle ne bodo peli nemško in potem so se vsa leta vojne zbirali okoli mene. Po hišah smo peli in se učili. Vedno je bilo toliko otrok okoli mene. Kar štirideset se jih je zbralo nekoč, ko je na vrata potrkal nemški vojak. Gospodar se je zelo prestrašil, a vendar se mu je posrečilo, da ga je zadržal na dvorišču toliko časa, da so se vsi otroci porazgubili. Ne morete si niti predstavljati, kako so ti otroci znali molčati, vedno smo tako skupaj držali in kadar so zaslutili nevarnost, so postali izredno iznajdljivi. Kot bi trenil jih ni bilo več in še danes si sploh ne morem predstavljati, kako se je moglo štirideset otrok kakor v zemljo vdreti. Nihče in zares prav nihče, ki mu niso zaupali, ne bi mogel iz njih karkoli izvleči. Zares izredni otroci, čeprav mnogi niti niso prav vedeli, kaj se dogaja. Le to so si vtepli v glavo, da morajo molčati in se, kadar bo potrebno, čimprej poskriti.

Seveda s svojimi rednimi vajami nismo ostali skriti, vsaj pred domačimi izdajalci ne. V Radovljico so me poklicali in tistega dne sem se že poslavljala od domačih, od svoje vasi in doma. Prepričana sem bila, da mi ne bodo prizanašali. A zgodilo se je, da je neka moja prijateljica, ki je dobro znala nemško, pregovorila in prepričala Nemce v Radovljici, da pravzaprav to naše petje ni ničesar posebnega in — po zaslišanju sem smela domov. Seveda smo še vedno peli slovenske pesmi, se učili brati in pisati slovensko.

Po vojni so me prepričevali, naj bi postala učiteljica, a sem se dobro zavedala, da nimam potrebnih šol in znanja. Nekaj časa sem poučevala v prvem razredu in vodila otroški vrtec, potem pa sem se dokončno odločila, da tega dela ne bom opravljala. Seveda ne zaradi otrok, saj so še vedno moja največja ljubezen, predvsem zato, ker sem se zavedala, da morajo poučevati druge, sposobnejše, učiteljice s šolami.

Da, bili so zares zelo zelo lepi časi, ki sem jih med okupacijo in po njej preživljala med otroki. Prevzela in osvojila me je njihova spontanost, navdušenje nad pesmijo, igrami in nad veliko željo, da bi se naučili nečesa novega,« se z živahno besedo spominja Julka Dolžanova, še vedno okretna in za svoja leta izredno bistra in prijetna sogovornica.

V njeni vasi in v okoliških vaseh jo vsi prav dobro poznajo in radi jo imajo, Julko, partizansko učiteljico, ki je še danes najsrečnejša tedaj, ko zasliši otroški smeh, tedaj, ko vidi in začuti radost v otroških očeh.

D. Sedej

NAJMANJ 200 N DIN PRIHRANITE Z DRUŽINSKIM NAKUPOM

pri ONA·ON

pri vsakem nakupu kateregakoli blaga v skupni vrednosti nad 2000 N din zaračunamo samo 90% polne cene !

izjemna ugodnost velja le od 1.10. do 30.11.

3 mesečni brezobrestni KREDIT

ONA·ON
je vizitka dobre modne prodajalne!

Mali oglasi: do 10 besed 15 din, vsaka nadaljnja beseda 2 din; naročniki imajo 25 % popusta. Neplačanih oglasov ne objavljamo.

prodam

SLAMOREZNICO na motorni pogon, nemške izdelave, dobro ohranjeno, ugodno prodam. Božnar, Moškrin 4, Škofja Loka 6026

Zaradi selitve po ugodni ceni prodam ŠTEDILNIK na drva, dva ELEKTRIČNA ŠTEDILNIKA na štiri plošče in sobne lončnice. Ogled vsak dan. Vrtačič Marija, Koroška 31, Kranj 6111

Prodam ZIMSKA JABOLKA po 3 din. Češnjica 17, Podnart 6135

BOSCH vrtalno kladivo in BOSCH vrtalni stroj proda Smolej Tomaž, Koroška 12, Koroška Bela, Jesenice 6136

Prodam hrušov MOŠT. Srednja Bela 16 6137

Prodam strešno OPEKO — folc in MOPED na pedala. Tenetiše 12, Golnik 6138

Prodam rabljeno PEČ za centralno kurjavo »Zrenjanin« 25.000 kalorij. Kranj, Ulica 31. divizije 20 6139

Prodam skoraj novo plinsko PEČ. Preddvor 5 6140

Prodam ZELJE v glavah. Srednja Bela 36 6141

OSLA, odličnega nosača, 200 kg težkega, prodam, tudi za zakol. Mikič Lado, Begunje 49 6142

Prodam 500 kg težko KRAVO, ki bo četrtič telila čez en mesec. Tišler Franc, Podljubelj 12, Tržič 6143

Ugodno prodam leto dni rabljeno gradbeno OMARICO za priključek na električno omrežje z novim trofaznim števcem in ostalimi elementi. Malovrh Lojze, Kajuhova 38, tel. 23-550 6144

vozila

VW variant, letnik 1969, proda Smolej Tomaž, Koroška 12, Jesenice 6145

Prodam ZASTAVO 750, letnik 1967. Ogled popoldne. Zg. Duplje 20 6146

Prodam MOPED V-15. Gregoričeva 17, Čirče, Kranj 6147

Prodam ZASTAVO 750, zelo dobro ohranjeno. Letnik 1971. Ogled vsak dan od 15.30 do 19. ure. Planina 5, stan. 13, Kranj 6157

Ugodno prodam MOPED 14 TL — registriran. Oražem, Kranj, Moša Pijade 13 6148

PEČI ZA CENTRALNO GRETJE STADLER in EMO od 25.000 — 50.000 Kcal TAKOJŠNJA DOBAVA

murka posl. ŽELEZNINA tel. 75-194

Zdravniška dežurna služba v Poljanski dolini

Od 26. oktobra do vključno 1. novembra od 19. do 6. ure zjutraj kličite dežurnega zdravnika v Zdravstvenem domu Škofja Loka, telefon 85-440.

zaposlitve

Sprejmem takoj AVTOMEHANIKA. Jenko Anton, Smledniška 64, Kranj, tel. 24-336 6154

Zaposlim dva kvalificirana ali priučena PLESKARJA. Rihtaršič, Golniška 13, Kokrica, Kranj 6152

Kranjska »SIBILA« išče bobnarja in organista. Orgle so preskrbljene. Tel. 064-22-547 vsak dan od 15. do 16. ure 6153

Vzamem v celodnevno VARSTVO dva otroka. Vprašati v trafiki Cerklje 6155

stanovanja

Mlad zakonski par išče SOBO v Kranju ali okolici. Nudi delno pomoč v gospodinjstvu. Ponudbe pod »Solidna« 6149

Miran fant išče večjo SOBO ali manjšo s kuhinjo. Telefon 24-365 od 15. do 18. ure 6150

Ogrevano SOBO in hrano nudimo upokojenki za nekaj ur varstva 6-mesečnega otroka. Jeram, Maistrova 2, Radovljica 6151

obvestila

V četrtek, 25. 10. 1973, pričnemo s prodajo VRTNIC — nizkih in večkrat cvetočih vzpenjalk. Vrtnarija TUŠEK 6156

Tovarna čipk, vezenin in konfekcije Bled

vezenine BLED

objavlja naslednja prosta delovna mesta:

1. inštruktorja I.
2. inštruktorja II.
3. vzorčne šivilje I.
4. vzorčne šivilje II.

Pogoji:

pod 1.: srednja šola, tekstilni tehnik konfekcionar s predhodnim poklicem šivilja in refa tečajem, dve leti prakse kot šivilja in eno leto kot pripravnik;

pod 2.: poklicna šola, šivilja in refa tečaj, štiri leta uspešne prakse kot samostojna šivilja I. ali vodja izmene;

pod 3.: poklicna šola — kvalificirana šivilja, tri leta uspešne prakse kot vzorčna šivilja II;

pod 4.: poklicna šola — kvalificirana šivilja, štiri leta prakse kot šivilja v konfekciji.

Osebni dohodek je po pravilniku o delitvi sredstev za OD. Kandidati naj vložijo ponudbe na Vezenine Bled, Kajuhova 1, komisija za kadrovska vprašanja in ponudbi predložijo ustrezne dokumente. Rok za sprejemanje prijav je 15 dni od objave oglasa.

kino

Kranj CENTER
24. oktobra amer. barv. film VAGONARSKA BERTA (NEVARNO DEKLE) ob 16. in 18. uri, premiera amer.-ital. barv. filma TRDOKOŽEC ob 20. uri
25. oktobra amer.-ital. barv. film TRDOKOŽEC ob 16., 18. in 20. uri
26. oktobra franc.-špan. barv. film PIŠTOLARKI ob 16., 18. in 20. uri

Kranj STORŽIČ
26. oktobra amer.-ital. barv. film TRDOKOŽEC ob 16., 18. in 20. uri

Tržič
24. oktobra amer. barv. film AVTOŠTOPARKA ob 18. in 20. uri
26. oktobra danski barv. film ŠOLA ZA ŽENINE (ni primeren za mladino!) ob 18. in 20. uri

Kamnik DOM
24. oktobra amer. barv. film DOBRI IN SLABI FANTJE ob 18. in 20. uri
25. oktobra amer. barv. film DOBRI IN SLABI FANTJE ob 18. in 20. uri
26. oktobra amer. barv. film ČRNA KARAVANA ob 18. in 20. uri

Škofja Loka SORA
24. oktobra šved. barv. film DNEVNIK POLDEVICE ob 18. in 20. uri
25. oktobra jug. barv. film VALTER BRANI SARAJEVO ob 20. uri
26. oktobra jug. barv. film VALTER BRANI SARAJEVO ob 18. in 20. uri

Železniki OBZORJE
24. oktobra amer. barv. film JAMES BOND — DIAMANTI SO VEČNI ob 20. uri
26. oktobra amer. barv. film JAMES BOND — DIAMANTI SO VEČNI ob 20. uri

Radovljica
24. oktobra amer. barv. film HOJA PO LUNI ob 20. uri
25. oktobra franc. barv. film KORZIŠKO MAŠČEVANJE ob 20. uri
26. oktobra jug. barv. film ŽIVETI OD LJUBEZNI ob 20. uri

Jesenice RADIO
24. oktobra franc.-ital. barv. film ARIZONA KOLT
26. oktobra ital. barv. film SACCO IN VANZETTI

Jesenice PLAVŽ
25. oktobra amer. barv. film DOLARJI
26. oktobra franc.-ital. barv. film ARIZONA KOLT

Kranjska gora
24. oktobra nem. barv. film HEINTJE — SONCE BO SPET ZASIJALO
25. oktobra franc.-ital. barv. film ARIZONA KOLT

Pištolarki

Režija: Christian Jague
Gl. vloge: Brigite Bardot, Claudia Cardinale

Zopet si lahko ogledamo neuspel poskus, da bi se v »skavbojke« vneslo nekaj novega, izvirnega, domiselno nekonvencionalnega. Žal se je tudi tokrat vse skupaj izrodilo v čudno zmes parodije, komedije in westerna. Ustvarjalci zgodb z ameriškega divjega zahoda se pač ne morejo sprijazniti z dejstvom, da je ta filmska zvrst že preživela in da se tu ne da nič pomagati. Ob tem se samo po sebi zastavlja vprašanje, kdaj bodo naši distributerji končno spoznali, da so naši kinematografi že dolgo zasičeni s cenenimi filmskimi proizvodi, da so ljubitelji sedme umetnosti že utrujeni in otopeli od gledanja slabih filmov. Seveda gre tu predvsem za tiste gledalce, ki si ne morejo ogledati boljših filmov v tujini ali na festivalih in so bolj ali manj vezani na kinematografe v svojih krajih.

In še beseda o Pištolarkah. Zgodba se suče okrog ranča, ki leži nad ležišči nafte. Vsaka od lepotic ima svojo tolpo štirih bratov oziroma sester. Obe si lastita pravico do ranča. Po mnogih pretepih in zapletih se končno vse lepo uredi in vsak dobi, kar mu pripada. M. G.

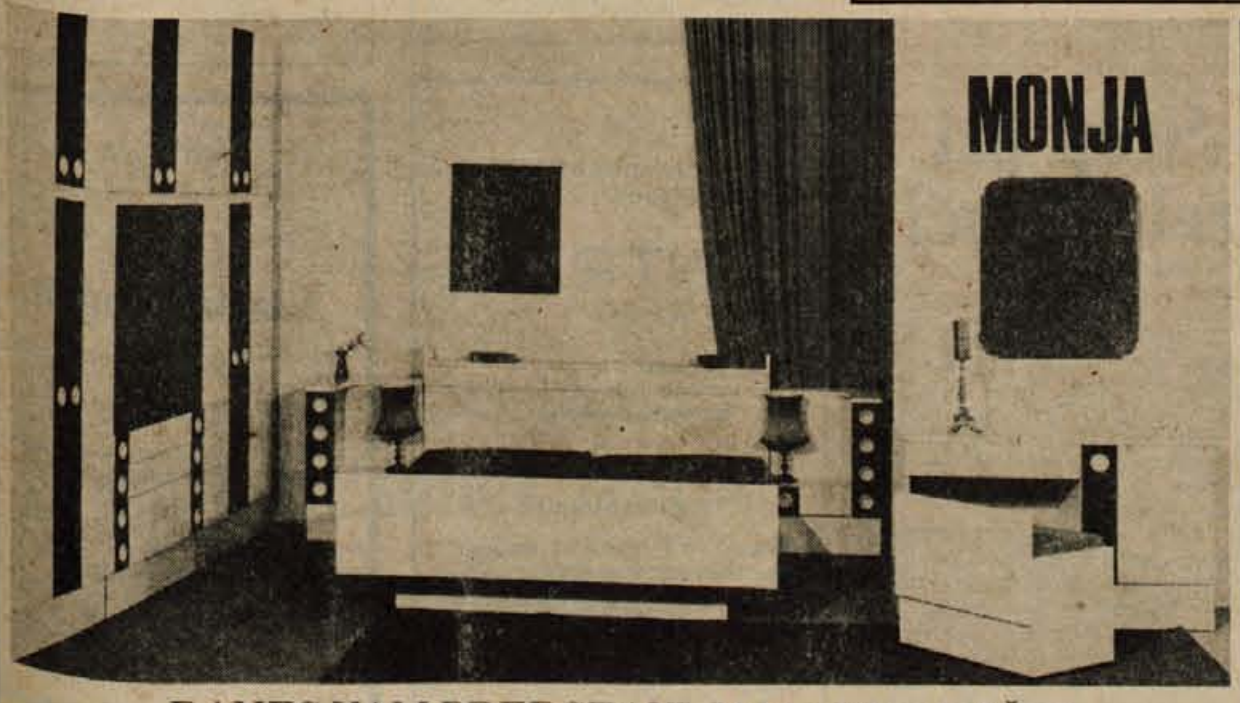

DANES VAM PREDSTAVLJAMO ENO NAŠIH EKSKLUZIVNIH SPALNIC

Poleg ekskluzivnih modelov si oglejte v naših prodajalnah tudi veliko izbiro vsakovrstnega serijskega pohištva: dnevne, samske in otroške sobe, spalnice, kuhinje, ter sedežno in kosovno pohištvo

lesnina

Kranj, Ljubljana, Celje, Maribor, Koper Murska Sobota, Nova Gorica

kočna kamnik

Sadna drevesnica in vrtnarija

Nudi za jesensko in spomladansko saditev sadike vseh sadnih vrst

Prodaja od 7. do 16. ure od 25. oktobra dalje

PG 20 LET

Cesta JLA 6/I nebotičnik

PROJEKTIVNO PODJETJE KRANJ

IZDELUJE NAČRTE ZA STANOVANJSKE HIŠE IN VSE VRSTE OSTALIH GRADENJ

Ura pravljic

V četrtek, 25. oktobra, bo ob 17. uri v Pionirski knjižnici v Kranju URA PRAVLJIC za otroke od 8 do 10. leta starosti. Vabljeni!

Ni malo voznikov, ki pozabijo svoja motorna vozila primerno »obuti«, kar je še posebej važno v slabih vremenskih razmerah. Dobre gume in tehnična brezhibnost vozila sploh pa zagotavljajo varno vožnjo in ne nazadnje k temu prispevajo svoj del tudi redni kontrolni pregledi prometnih miličnikov na cestah. — Foto: A. Žalar

nesreče

Neizkušen voznik

V petek, 19. oktobra, ob 5.30 se je na Cesti Staneta Žagarja v Kranju pripetila prometna nezgoda zaradi voznikove neizkušenosti. Voznik osebnega avtomobila Anton Zaplotnik (roj. 1951) iz Škofje Loke je vozil brez vozniškega izpita po Cesti Staneta Žagarja. Med vožnjo je pogledal na ročico menjalnika, pri tem pa je izgubil oblast nad vozilom, zavil v levo ter trčil v nasproti vozeči osebni avtomobil, ki ga je vozil Slavko Belehar (roj. 1943) iz Šenčurja. V nesreči so bili lažje ranjeni voznik Belehar ter sopotnici Anica Belehar in Roza Mubi. Škode na avtomobilih je za 12.000 din.

Pešec umrl

Na cesti prvega reda v Bistrici pri Tržiču se je v petek, 19. oktobra, ob 5.40 pripetila huda prometna nezgoda. Voznik osebnega avtomobila Jelko Kraševec (roj. 1938) iz Podljubelja je vozil proti Kranju. V bližini bencinske črpalke pa je z leve na desno stran prečkal cesto Sefget Siljevica (roj. 1943) iz Bajčina. Avtomobil je pešca zadel s prednjim levim delom. V nesreči je bil Sefget Siljevica tako hudo ranjen, da je med prevozom v jeseniško bolnišnico umrl.

Prehitevanje

V petek, 19. oktobra, ob 8. uri zjutraj se je na cesti prvega reda na Jesenicah pripetila prometna nezgoda. Voznik osebnega avtomobila Janez Rozman, (roj. 1955) z Jesenic je v bližini gasilskega doma začel prehitevati in ko je bil že vzporedno s prehitevanim vozilom, je tudi njegov avtomobil začel prehitevati neznani voznik osebnega avtomobila. Pri tem je voznika Rozmana zaneslo v levo, nato spet v desno stran ceste, kjer se je avtomobil prevrnil. Voznik se v nesreči ni ranil, škode na avtomobilu pa je za 12.000 din.

Nezgoda na obvoznici

V petek, 19. oktobra, nekaj po 14. uri je 6-letna Jadranka Tominac s Stare ceste v Kranju prečkala cesto, ne da bi se prej prepričala, če je cesta prosta. V tem trenutku je pripeljal osebni avtomobil, vozil ga je Janez Potočnik (roj. 1941) iz Sp. Besnice. Voznik zaradi kratke razdalje nesreče ni mogel preprečiti. V nesreči je bila Jadranka lažje ranjena in so jo po prvi zdravniški pomoči napotili v domačo oskrbo.

Čelno trčenje

Na cesti prvega reda med Jeprco in Mejo se je v petek, 19. oktobra, nekaj pred 15. uro pripetila hujša prometna nezgoda. Voznik osebnega avtomobila ing. Ludvik Letonja (roj. 1923) iz Ljubljane je vozil v smeri Kranja. Pri kilometrskem kamnu št. 36 je vozil mimo dveh stoječih tovornih avtomobilov na skrajni desni strani ceste tako, da je zapeljal na levi vozni pas. Vtem je iz nasprotne smeri pripeljal v osebnem avtomobilu voznik Janko Rozman (roj. 1907) iz Tacna. Avtomobila sta čelno trčila. V nesreči je bil voznik Rozman huje ranjen, voznik Letonja pa lažje. Na avtomobilih je škode za 30.000 din.

Zadel mopedista

V nedeljo, 21. oktobra, ob 18.30 se je na cesti prvega reda v Podljubelju pripetila huda prometna nezgoda. Voznik osebnega avtomobila Dušan Babič (roj. 1952) iz Tržiča je vozil od Ljubelja proti Tržiču. V Podljubelju je pri hiši št. 36 na skrajni desni polovici cestišča zadel voznika mopeda Martina Komaca (roj. 1955) iz Podljubelja. V nesreči je Martin Komac dobil hude poškodbe in je na kraju nesreče umrl.

L. M.

Nepazljiv voznik

V ponedeljek, 21. oktobra, ob 23.30 se je na cesti prvega reda v Podtaboru pripetila prometna nezgoda zaradi voznikove nepazljivosti. Voznik osebnega avtomobila avstrijske registracije Milan Antić (roj. 1950) iz Pipere je vozil od Naklega proti Podtaboru. Na ravnem delu ceste pa je verjetno zaradi nepazljivosti zapeljal v desno s ceste, kjer je trčil v prometni znak, nato zapeljal v levo čez cesto v drsno ograjo, nakar se je avtomobil prevrnil. V nesreči je bila huje ranjena sopotnica Anka Batinić. Škode na avtomobilu je za 32.000 din.

Alpska modna industrija

ALMIRA
Radovljica
razpisuje za prodajo osnovnih sredstev licitacijo,

ki bo v prostorih podjetja v petek, 26. oktobra 1973, ob 12. uri za družbeni sektor in ob 13. uri za civilno pravne osebe. Predmeti prodaje so:

— avtomobil — kamionet CITROEN 2 cv, leto izdelave 1969, prevoženih 79.000 km, v voznem stanju,
— telefonska centrala tipa 4/30 s suhim usmernikom ISKRA, letnik 1958.

Na licitaciji bo možno kupiti tudi nekatere predmete, ki na prejšnjih razprodajah niso bili prodani.
Licitacijski pogoji so običajni!

Sava Kranj
industrija gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov

vabi k sodelovanju

STROJNE, ELEKTRO VZDRŽEVALCE IN STRUGARJE

Pogoj:
— strojni ključavničar,
— obratni električar,
— izučeni kovinostrugar,
— odsluženi vojaški rok,
— delo v izmenah.

VEČ DELAVCEV — vulkanizerjev stiskanih izdelkov

Pogoj:
zaključena PŠ (izven stroke) z možnostjo prekvalifikacije ali 6 razredov osnovne šole z obveznostjo pridobitve interne kvalifikacije,
odsluženi vojaški rok,
delo v izmenah.

VEČ ČIŠTILK
za delo v dveh ali samo v popoldanski izmeni

Nastop dela možen takoj ali po dogovoru.

Kandidate vabimo, da se osebno zglasijo v oddelku za zaposlovanje ali pošljejo pismene ponudbe do 31. oktobra 1973 kadrovski službi podjetja, Kranj, Škofjeloška 6.

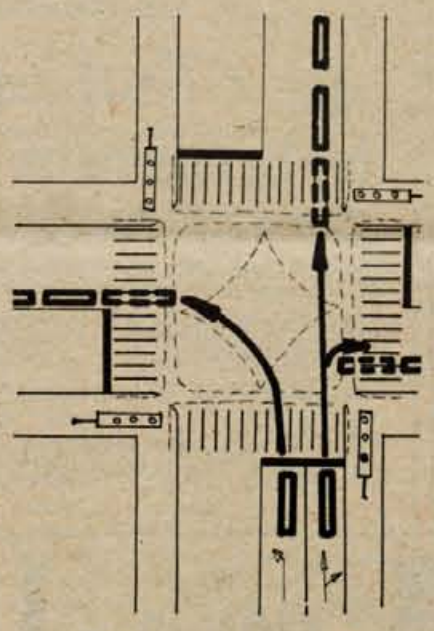

Stop pri zeleni luči

V mestih z gostim prometom je v križiščih večkrat tolikšna gneča, da morajo vozila čakati tudi po 5 minut za premik od 5 do 10 metrov. Običajno se to dogaja pred semaforiziranimi križišči. Vsem voznikom pa se navadno zelo mudi, včasih tudi tako zelo, da je težko ustaviti pred prehodom za pešce ali pa pred križiščem, tudi če je na semaforu zagorela rumena luč.

Če malo opazujemo križišče s semafori, potem bomo navadno opazili, da voznik nikoli ne bo ustavil pred križiščem, če ima zeleno luč, pa čeprav je situacija v križišču taka, da bi moral ustaviti. Veliko voznikov meni, da imajo pri zeleni luči na semaforju absolutno prednost in da takrat morajo zapeljati v križišče, ne glede na to kakšen promet je v križišču in kakšen je v ulici, kamor želijo zapeljati.

Temeljni zakon o varnosti cestnega prometa govori v trinajstem členu o situacijah v prometu, ko pri zeleni luči ne smemo zapeljati v križišče. V križišče ne smemo zapeljati takrat, kadar je očitno, da se bomo zaradi nepremične kolone ustavili v križišču in seveda pri spremembi svetlobnega znaka ovirali promet z bočnih vozišč.

Če torej opazimo, da poslednje vozilo s svojim zadnjim delom stoji v križišču in se kolona ne premika, ne smemo pri zeleni luči zapeljati v križišče, pač pa bomo počakali pred prehodom za pešce (glej sliko). Slika kaže položaj našega vozila (narisan s prekinjeno črto), kjer bi se ustavilo, če bi pri zeleni luči peljali v križišče naravnost, levo ali desno za kolono vozil, ki se komaj premikajo ali celo stoje.

Velja Kocić

Obrtno podjetje
Kroj Jesenice
C. železarjev 14

razpisuje
prosto delovno mesto

skladiščnika

Pogoj: KV trgovski delavec tekstila s poznavanjem skladiščnega dela.
Nastop dela je možen takoj.
Osebni dohodki po pravilniku.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta. Pismene ponudbe pošljite na gornji naslov.

Gostinsko in trgovsko podjetje
CENTRAL
Kranj

sprejme v
redno delovno razmerje
za nedoločen čas

prodajalca-ko

v trgovini Duplje

Pogoj: KV trgovski delavecka. Samsko stanovanje zagotovljeno. Nastop po dogovoru.

Prijave sprejema splošni sektor podjetja Kranj, Maistrov trg 11.

Didić vrhovni v Izmiru

V petek se bodo v Izmiru (Turčija), Londonu, Moskvi in Sofiji začeli letošnji vaterpolski turnirji za pokal državnih prvakov. Naš državni prvak Partizan bo nastopil v Sofiji. V Izmir pa potuje, kjer se bodo srečali prvak Švedske, Danske, Poljske, ČSSR, Avstrije, Grčije in Turčije, Kranjčan Peter Didić, ki bo kot vrhovni sodnik bdel nad ostalimi sodniki. To priznanje mu je dodelila evropska vaterpolska zveza, saj se je Didić zelo izkazal na nedavni univerziadi v Moskvi, ko je bil proglašen za najboljšega sodnika na vaterpolskem turnirju.

-dh

Zvezna namiznoteniška liga — ženske

V nadaljevanju dva poraza

V nadaljevanju prve zvezne ženske namiznoteniške lige so igralke Triglava morale na težko pot v Novi Sad in Beograd, kjer so bile gostje domače Vojvodine oziroma Partizana. V obeh srečanjih so bile za končni uspeh prekratke, saj so izgubile obe srečanji.

Izida: Vojvodina : Triglav 5:3; Trifkovič : Žerovnik 1:2, Dardić : Jakopin 2:0, Čutorilov : Zakojč 1:2, Dardić : Žerovnik 2:1, Trifkovič : Zakojč 0:2, Čutorilov : Jakopin 2:0, Dardić : Zakojč 2:0, Čutorilov : Žerovnik 2:1.

Partizan : Triglav 5:1; Arslanagić : Žerovnik 2:0, Samaradžić : Jakopin 2:0, Kavačevič : Jakopin 2:0.

V naslednjem kolu bodo Kranjčanke v soboto doma gostile zagrebško Mladost, v nedeljo pa Marathon.

-dh

Svet osnovne šole
A. T. Linharta
Radovljica

razpisuje
prosto delovno mesto

kuharice
za nedoločen čas

Pogoj: polkvalificirana ali kvalificirana kuharica
Pismene ponudbe sprejema svet šole A. T. Linharta Radovljica.

Zahvala

Ob hudi izgubi drage mame in stare mame

Slavke Pagon

se najtopleje zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem, nekdanjim sošolcem in sodelavcem za podarjene vence in cvetje ter za izraženo sožalje in tolažilne besede.

Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoča hčerka Irena z družino.

Bohinjska Bistrica, 22. oktobra 1973

Zahvala

Ob tragični smrti najine nadvse ljubljene in nenadomestljive hčerkice

Martine Javornik

se zahvaljujeva vsem, ki so se trudili, da bi jo ohranili pri življenju, sosedom, predvsem družinama Gregorc in Perčič, sorodnikom, kolektivu podjetja Živila, še posebno pa kolektivu Skupščine občine Kranj za izkazano pomoč, č. duhovščini za poslovilni obred, prijateljem in znancem ter vsem, ki so ob tem težkem trenutku sočustvovali z nami in nam lajšali bolečino.

Vsem še enkrat iskrena hvala.

Neutolažjiva mamica in očka ter ostali.

Trstenik, 22. oktobra 1973

Naš komentar

Triglav in Vrhnika praznih rok

Petdnevne kvalifikacije za dve izpraznjeni mesti v drugi zvezni košarkarski ligi so za nami. V telovadnici OŠ France Prešern se je za dva najboljša pet dni borilo šest prvakov in drugouvrščenih ekip Slovenije, Hrvatske ter Bosne in Hercegovine. Ljubitelji košarke so v teh dneh prav gotovo prišli na svoj račun, saj so na delu videli ekipe Sarajeva, Ilidje, Splita, Rudarja (Labin), Vrhniko in domačina Triglav. Od šesterice so si drugoligaški status priborili Sarajevčani in Splitčani.

Ekipa Sarajeva je prav gotovo s svojo igro dokazala, da je bila za to kranjsko revijo košarke, ki je že prvi dan prerasla v najkvalitetnejši turnir kvalifikacij nasploh, najbolj pripravljena. Bila je najhomogenejša ekipa, ki je tudi v najtežjih trenutkih znala ohraniti mirno kri. Z gotovostjo lahko trdimo, da bo ta najvišja ekipa tudi uspešno nastopala v drugi ligi. Split, Vrnika in Triglav so bile po kvaliteti izenačene vrste, najslabša pa sta bila Rudar in Ilidja.

Split, ki ga vodi bivši trener Jugoplastike Radović, je bolj po sreči prišel v ligo kot po dobri igri. Res je, da so v zadnjem srečanju odpravili Triglavane, toda le-ti niso znali, da bi to srečanje obrnili v svojo korist. Triglav je razočaral ravno v tem srečanju. Po uspešnem startu v prvem kolu, ko so odpravili Ilidjo, so v drugem spravili na kolena, prvič letos, Vrhniko. Nato je prišla na vrsto ekipa Sarajeva. Tu Triglavani niso imeli kaj iskati. V četrtem kolu so dobesedno potolkli slabe Labince, v petem in odločilnem srečanju pa so naleteli na nasprotnika, ki je neposredno odločal za uvrstitev. Kljub živčnemu začetku, moštvo Triglava je na tem turnirju v vseh srečanjih na začetku pokazalo preveč raztreseno igro, so že v sredini prvega dela povedli s sedmimi točkami prednosti, ki pa jih v nadaljevanju niso znali obdržati. Tu je trener Lampret naredil taktično napako — v vseh petih dneh ni bila to njegova ne prva in ne zadnja — ko je v igro poslal nerazpoloženega Torkarja, ki je v hipu zapravil nekaj žog in Splitčani so povedli. V nadaljevanju se je bil ogorčen boj za zmago. Vsi igralci organizatorja so dali vse od sebe — bili so borbeni na vseh srečanjih — toda njihov trud je bil zaman. Split je na koncu s točko prednosti slavil zmago in si priboril pravico za vstop v družbo najboljših drugoligaških ekip. Škoda je, da se domačini niso uvrstili naprej. Imajo mlado perspektivno ekipo, ki bi se lahko z dobrim vodstvom in pravilni taktiki — to so le naša razmišljanja — dokazala, da se lahko kosa z najboljšimi. Toda pred njimi so nove naloge in nove igre, ki jim bodo še prinašale zmage in grenke poraze. Toda vseeno upamo, da po neuspehu ne bodo pokleknili in da bodo s svojo igro in tako borbenostjo dokazali, da jim je neuspeh na turnirju preprečila le mladost in neizkušenost.

Organizatorji so spravili pod streho letošnje kvalifikacije z odliko. V vseh dneh ni bilo pripomb, svoj pečat pa so dali tudi gledalci, ki so budno in v velikem številu spremljali vse tekme. Za domače moštvo niso štedili grlov, ostale pa so z aplavzom nagrajevali za uspešne poteze.

D. Humer

Križe se popravljajo

Križe so v gosteh osvojile pomembni točki in se pomikajo proti sredini lestvice. Duplje in Sava sta visoko izgubila kot gosta; prvi kot gost v Brežicah, drugi v Škofji Loki. Alples doma ni bil kos ekipi iz Krškega, Preddvor pa prav tako doma ni uspel proti Slovanu B.

Rezultati: Mokerc : Novo mesto 16:14 (8:8), Olimpija : Križe 10:12 (6:8), Brežice : Duplje 39:20 (18:9), Alples : Krško 12:14 (5:8), Šešir : Sava 20:6 (12:3), Preddvor : Slovan B 13:14 (4:8).

Lestvica:

Šešir	8	8	0	0	182:110	16
Mokerc	8	7	0	1	127:104	14
Brežice	8	5	0	3	181:150	10
Krško	8	5	0	3	156:128	10
Olimpija	8	5	0	3	145:135	10
Slovan B	8	4	0	4	134:133	8
Križe	8	4	0	4	121:132	8
Alples	8	3	0	5	119:115	6
Novo mesto	8	3	0	5	141:145	6
Duplje	8	3	0	5	129:164	6
Sava	8	1	0	7	105:159	2
Preddvor	8	0	0	8	97:162	0

Ekipa Alples B je v dvoboju z Lisco visoko izgubila, igralke Šeširja pa prav tako na domačem terenu z ekipo Storžiča. Registracija tekme Sava : Kamnik je odložena. Ugotovljeno je bilo naknadno, da je Žarnikova igrala 5 tekem brez uradne licence, ker pa propozicije tako predvidevajo, je vseh 5 tekem registrirano z razultatom 10:0 za nasprotnike Kamnika. S tem se je Kamnik pomaknil na zadnje mesto.

Rezultati VII. kola: Ribnica : Zagorje 8:6 (3:3), Olimpija B : Radeče 7:15 (5:8), Lisca : Alples B 20:8 (8:5), Šešir : Storžič 4:12 (2:2).

Lestvica:

Radeče	7	6	0	1	134: 73	12
Lisca	7	6	0	1	113: 69	12
Sava	6	5	1	0	108: 72	11
Storžič	7	5	0	2	95: 73	10
Olimpija B	7	3	0	4	79: 83	6
Ribnica	7	3	0	4	88:111	6
Šešir	7	2	0	5	70: 89	4
Zagorje	7	1	1	5	72:104	3
Alples B	7	1	1	5	93:128	3
Kamnik	6	0	1	5	11: 61	1

I. Novosel

Državno prvenstvo žensk v kegljanju

Francka Žumer tretja

Na štiristeznem kegljišču kranjskega Triglava se je v nedeljo končalo letošnje 23. državno prvenstvo žensk. V dvodnevnih borbah je nastopilo 62 tekmovalk iz 24 jugoslovanskih kegljaških kolektivov. V tem najkvalitetnejšem tekmovanju so prvič v zgodovini ženskega kegljaškega športa nastopile tudi predstavnice SR Makedonije.

Največ uspeha so imele tekmovalke Slovenije, saj je zmagala članica mariborskega Branika Kokoljeva. Nasploh pa lahko rečemo, da so se Slovenke odlično držale, čeprav je razočarala lanska prvakinja ter državna reprezentantka Eva Ludvig ter letošnja republiška prvakinja Čuličeva — prva je z 802 podrtima kegljema v drugi polovici, druga pa šele na devetnajstem mestu — saj jih je med prvo desetorico kar šest. Odličen rezultat ter mesto je dosegla domačinka Francka Žumer, ki je z 950 podrtimi keglji zasedla tretje mesto. Odlična organizacija, izredna borbenost ter dobri rezultati dajejo organizatorju kranjskemu kegljaškemu klubu Triglav svojevrsten pečat, saj so spet z odliko spravili pod streho eno od tako pomembnih tekmovanj.

Rezultati: 1. Kokolj (Branik) 972, 2. Kovačević (R. Končar Zagreb) 961, 3. Žumer (Triglav) 950, 4. Marinc (Štore) 942, 5. Urh (Štore) 929, 6. Sivka (Grmoščica Zagreb) 923, 7. Železnikar (Lj. Center) 917, 8. Radojević (Jedinstvo Zagreb) 913, 9. Štampar (Žalec) 904, 10. Šumigac (Brača Kavorić Zagreb) 895, itd.

-dh

Gorenjski kolesarji na dveh dirkah

Kranjska kolesarja Ropret in Hvasti sta v nedeljo nastopila na tradicionalni dirki v Beogradu v počastitev osvoboditve našega glavnega mesta. Hvasti je med člani zasedel 14. mesto (zmagovalec je bil Puljčan Šafarić), mladinec Ropret pa je zasedel 4. mesto z enakim časom kot zmagovalec Mišvelj (Rog).

Druga skupina kranjskih kolesarjev ter ekipa Bleda pa je nastopila na dirki v Ševnici. Med člani je zmagal Rakuš (Bled), drugi je bil Žagar (Sava), šesti pa Cugelj (Sava). Med mlajšimi mladinci je bil Udovič četrti, Štirn pa peti.

J.J.

Košarkarji za 1000-letnico Škofje Loke

Košarkarski klub Kroj je organiziral v soboto zanimiv turnir v počastitev 1000-letnice Škofje Loke in v spomin na pokojna igralca Kroja Peternelja in Demšarja. Turnir je bil v novi telovadnici nove osnovne šole v Podlubniku. Nastopile so tri ekipe. Rezultati: Sava : Kroj 71:65, Ilirija : Kroj 88:55, Sava : Ilirija 71:81. Pokal 1000-letnice Škofje Loke je osvojila ekipa ljubljanske Ilirije, druga je bila Sava, tretji pa Kroj.

J. Ažman

Jeseniški smučarji iz Kapruna

Jeseniški alpski smučarji so v okviru svojih priprav na letošnjo sezono vključili tudi trening v znanem avstrijskem zimskem središču Kaprunu. Smučarji so trenirali tri dni na snegu in so v ugodnih razmerah in z intenzivnim treningom precej pridobili.

Zdaj se najboljši mladi alpski smučarji jeseniškega smučarskega društva pripravljajo na treninge v telovadnicah in na prostem, predvidoma od 25. do 28. oktobra pa se bodo najboljši spet podali na trening na snegu.

D.S.

Jesenski kros

V soboto, 20. oktobra, je občinska zveza za telesno kulturo Radovljica organizirala vsakoletni jesenski kros, ki je bil tokrat v Mošnjah. Tekmovalo je 43 mladih športnikov in športnic iz osmih klubov iz cele občine, kar je manj kot so pričakovali organizatorji. Prva mesta so osvojili: pri članih Zdravko Ržen iz Kamne gorice, pri starejših mladincih Dušan Pušnik iz Ribnega, pri mlajših mladincih Iztok Bevc iz Kamne gorice in pri maljših mladinkah Ljubica Šuštaršič iz Begunj.

JR

Ustanoviti nameravajo motokros klub

Mladi v vasi Luže v kranjski občini so pred nedavnim izrazili željo, da bi ustanovili motokros klub, ki bi deloval kot sekcija avto-moto društva Šenčur. Poseben tričlanski iniciativni odbor, ki so ga imenovali, se je že lotil dela. Navezal je stike z avto-moto zvezo Slovenije in avto-moto društvom Šenčur. Njihov predlog so podprli, avto-moto društvo Šenčur pa namerava prispevati tudi materialno pomoč.

V kranjski občini je po mnenju mladih iz Luž precej interesentov, ki bi gojili to športno panogo, saj je bilo na enem od poskusnih tekmovanj blizu 40 udeležencev. Iniciativni odbor je sklenil, da bo v nedeljo, 28. oktobra, ob 10. uri v gasilnem domu na Lužah z vsemi, ki bi postali člani motokros kluba oziroma sekcije avto-moto društva Šenčur. Na sestanek vabijo vse nad 14 let stare mladince v občini, ki bi v prihodnje radi tekmovali z mopedi do 60 kubičnih centimetrov. Motokros stezo nameravajo urediti v Velikem hribu nedaleč stran od Luž. Stezo bodo uredili tako, da bo ustrezala tudi tekmovanjem v republiškem okviru.

Šport med vikendom

NOGOMET — Od gorenjskih predstavnikov v ZCNL je edini točki osvojil Tržič, ko je na domačem igrišču odpravil tacensko Savo. Kranjska Sava je bila doma poražena z Litijo, Triglav pa je izgubil v Tolminu.

Izidi: Sava : Litija 2:3 (1:2), Tržič : Sava (Tacen) 1:0 (0:0), Tolmin : Triglav 1:0 (1:0).

Pari prihodnjega kola: Triglav : Usnjar, Vozila : Sava, Primorje : Tržič.

ROKOMET — V II. zvezni rokometni ligi za ženske so dekleta Alplesa bila na domačem igrišču le za dva gola prekratka za uspeh proti Trogiru. V moški slovenski ligi so Tržičani odpravili Slovenj Gradec, Kamnik pa zaradi lažje nesreče na poti v Piran ni nastopil.

Izidi: Alples : Trogir 17:18 (9:11), Tržič : Slovenj Gradec 18:12 (9:7).

Pari prihodnjega kola: Rudar : Alples, Kamnik : Rudar, Ribnica : Tržič.

ODBOJKA — V slovenskem derbiju II. zvezne odbojkarske lige je Kamnik klonil v Izoli. V moški republiški ligi pa so Jeseničani v gorenjskem derbiju na domačem teremu komaj odpravili solidne Blejce. Jeseničanke pa so bile v ženski ligi boljše nasprotnice v Prevaljah.

Izidi — moški: Izola : Kamnik 3:1, Jesenice : Bled 3:2, ženske: Korotan : Jesenice 0:3.

Pari prihodnjega kola — moški: Kamnik : Interplet, Bled : Bovec, Mežica : Jesenice; ženske: Jesenice : Branik.

MOTOKROS — Končano je letošnje prvenstvo v motokrosu. Med posamezniki je najvišji državni naslov spet osvojil Tržičan Zupin pred Karlovčanom Šoštaričem. Enak uspeh pa so dosegli Tržičani v ekipni uvrstitvi, saj so osvojili prvo mesto pred Orehovo vasjo.

-dh

60 skakalcev iz osmih klubov je v nedeljo nastopilo na 50-metrski plastični skakalnici na Gorenji Savi. Prva prvaka Slovenije sta postala Boris Cuznar (Jesenice) med starejšimi mladinci in Franci Tršar (Logatec) med mlajšimi mladinci. Večja je bila borba za ostala mesta na prvem republiškem poletnem prvenstvu na plastiki. Bilo je več kandidatov, ki so se zagrizeno borili za mesta pri vrhu. Poleg Jesenic in Logatca pa so imeli največ uspeha še tekmovalci ljubljanske Ilirije in kranjskega Triglava. Člani so se pomerili v meddruštvenem tekmovanju, kjer je zmagal Kranjčan Marjan Mesec. To je bila njegova letošnja prva zmaga na plastičnih skakalnicah.

Rezultati — člani: 1. Mesec 208,2 (47,5, 49), 2. Gorjanc 204,2 (48,5, 48), 3. Bukovnik (vsi Triglav) 197,9 (46, 47), 4. Rakar (Jesenice) 197,1 (45,5, 45,5), 5. Kobal (Triglav) 192,9 (46, 45,5), 7. Grosar, 8. Krznarič (Jesenice) itd.; starejši mladinci: 1. Cuznar 187,7 (44,5, 44,5), 2. Zupan (oba Jesenice) 182,0 (44, 43,5), 3. Kajzer (Ilirija) 181,6 (43, 44), 5. Čimžar (Triglav), 6. Ribnikar (Križe), 7. Brenkuš (Triglav); mlajši mladinci: 1. Tršar (Logatec) 167,6 (42, 42,5), 2. Bogataj 164,8 (40, 41), 3. Anžel 162,0 (40, 40), 4. Berčič (vsi Ilirija) 142,4 (37, 36), 5. Zelnik (Triglav) 138,0 (38, 37), 6. Robida, 7. Kejžar (oba Triglav). Na sliki od leve proti desni: Janez Bukovnik, Marjan Mesec in Janez Gorjanc. — J. Javornik — Foto: J. Kuhar

gorenjska rokometna liga

Dijaški dom : Preddvor B 15 : 24

V predzadnjem kolu I. gorenjske rokometne lige so bili doseženi pričakovani rezultati, saj so vsa favorizirana moštva dosegla uspeh.

Izidi: Tržič B : Storžič 13:18 (9:7), Sava B : Kranjska gora 17:19 (8:11), Jesenice : Krvavec 25:22 (12:10), Veterani : Radovljica 23:31 (9:14), Križe B : Gorenjski sejem 14:22 (6:12).

Lestvica:

Gorenjski sejem	8	7	1	0	176:128	15
Kranjska gora	8	6	1	1	147:117	13
Jesenice	8	5	0	3	162:128	12
Storžič	8	3	2	3	106:113	8
Sava B	8	3	1	4	176:174	7
Tržič B	8	3	0	5	145:141	6
Križe B	8	3	0	5	93:107	6
Radovljica	8	2	1	5	154:171	5
Veterani (—1)	8	3	0	5	135:160	5
Krvavec	8	0	2	6	167:212	2

V drugi ligi je Preddvor B katastrofalno premagal Dijaški dom, saj nas rezultat spominja kar na košarkarsko srečanje.

Izidi: Besnica : Radovljica B 30:15 (14:9), Dijaški dom : Preddvor B 15:54 (4:30), Žabnica B : Šešir B 17:22 (8:9), Duplje B : Alples B 28:20 (13:13), Žabnica A je bila prosta. V vodstvu je Preddvor B pred Žabnico A.

-dh

1. zvezna hokejska liga

Slavija : Jesenice 3 : 18

V soboto so startali hokejisti v prvi zvezni hokejski ligi. V sezoni 1973/74 se bo za naslov najboljšega v državi borilo osem moštev: zagrebški Medveščak, Partizan in Crvena Zvezda (oba Beograd), Spartak (Subotica) ter slovenski predstavniki Celje, vevška Slavija, ljubljanska Olimpija in branilec šestnajstega naslova Jesenice.

Že prvo kolo je pokazalo, da vodilni v jugoslovanskem hokeju Jesenice, Olimpija in Medveščak v srečanjih z ostalimi ne bodo imeli težkega dela.

Ljubljana: I. ZHL Slavija : Jesenice 3:18 (0:6, 2:4, 1:8), gledalcev 1000, sodnika Gobec, Hegediš (oba Zagreb).

Strelci: 0:1 Mlakar, 0:2 Felc, 0:3 S. Košir, 0:4 Hafner, 0:5 Hafner, 0:6 Mlakar, 0:7 R. Smolej, 0:8 S. Košir, 1:8 Mirnik, 1:9 Felc, 1:10 S. Košir, 2:10 Ulčar, 2:11 S. Košir, 2:12 Felc, 2:13 M. Jan, 2:14 S. Košir, 3:14 Lešnjak, 3:15 Felc, 3:16 Škerjanc, 3:17 Hafner, 3:18 Škerjanc.

Jesenice: Žbontar, Knez, I. Jan, S. Košir, R. Razinger, B. Jan, Pipan, I. Razinger, S. Beravs, R. Smolej, Mlakar, F. Smolej, Felc, Hafner, Poljanšek, T. Košir, M. Jan, Škerjanc, Ravnik.

Jeseničani niso imeli težkega dela v prvem kolu. Čeprav niso pokazali vsega, je bila veška Slavija lahek zalogaj.

Pari drugega kola: Jesenice : Celje, Medveščak : Spartak, Partizan : Slavija, Olimpija : Crvena zvezda.

-dh

Prizadevanje jeseniških smučarskih delavcev

Jeseniški smučarski delavci si v zadnjem času zelo prizadevajo, da bi še v letošnji sezoni postavili za strediščem pod Mežakljo smučarsko vlečnico, ki naj bi bila predvsem namenjena šolski mladini in delavcem jeseniških podjetij za rekreacijo v zimskem času. V bližnji okolici Jesenic žičnice ali vlečnice nimajo, zanimanje za rekreacijsko smučanje pa je med delavci in mladino precejšnje. Do zdaj je večina Jeseničanov uporabljala žičnice na Španovem vrhu, Gozd-Martuljku, Kranjski gori, vendar so ta smučišča precej oddaljena in nujno vezana z večjimi stroški. V bližnji okolici Jesenic je precej možnosti za postavitev vlečnic in ureditev smučišč.

Jeseniški smučarski delavci se že dalj časa pripravljajo, da bi postavili vlečnico pod Mežakljo. Razmišljali so že o več variantah, nazadnje pa so se domenili, da bi jo postavili na zemljišču, kjer bi lahko smučali tako zahtevnejši kot manj zahtevni smučarji, obenem pa bi bilo smučišče primerno tudi za razna tekmovanja. Pri tem so razpravljali tudi o stroških in se odločili za racionalno rešitev: staro vlečnico iz Črnega vrha, ki že več let ne obratuje več, naj bi prestavili na smučišče pod Mežakljo. Staro vlečnico bi popravili. Na uro bi lahko prepeljala 600 do 700 smučarjev. Ob postavitvi nove vlečnice, ureditvi terena in smučišča so obljubila pomoč nekatera jeseniška podjetja.

Jeseniški smučarji pa bodo prihodnje leto dobili pod Prisankom tudi svoje zavetišče. Lani so opravili vsa pripravljalna dela za gradnjo, letos pa so zavetišče dogradili do četrte faze. Pri gradnji smučarskega zavetišča pod Prisankom so pomagala jeseniška podjetja: Železarna Jesenice, ki ima patronat nad Smučarskim društvom, gradbeno podjetje Sava, Elim ter nekatera druga podjetja. Smučarji pa so letos poleti izvedli tudi štiri udarniške akcije in opravili skupaj 352 delovnih ur. Smučarsko zavetišče bo namenjeno predvsem letnim treningom jeseniških smučarjev, saj se tod zadržuje sneg še v pozno poletje. Z delom za dokončno izgradnjo smučarskega zavetišča bodo nadaljevali prihodnje leto in pričakujejo, da jim bodo jeseniška podjetja pomagala tudi naslednje leto.

D. S.

V petek mednarodna kolesarska dirka na Bledu

Kolesarski klub Bled bo skupaj s kranjsko Savo organiziral v petek ob 14. uri mednarodno kolesarsko dirko okoli Blejskega jezera. Člani in mladinci bodo prevozili progo 10-krat. Poleg naših najboljših tekmovalcev bo nastopila še ekipa iz Češkoslovaške, in sicer moštvo Košic, ki je gost kranjske Save.

J. J.

Tisoč vas je bilo doslej

Na Vrhniki so si naročniki ogledali Cankarjevo rojstno hišo. — Foto: A. U.

Sobotni izlet Glasovih naročnikov je bil v mnogih pogledih jubilejen, zato ne bo napak, če sežemo malo nazaj v preteklost in vam poleg zbranih vtisov nanizamo tudi pragišče zanimivih statističnih podatkov.

Naš list je od vključno leta 1968 dalje organiziral 12 potovanj te vrste, potovanj, ki se jih je vsakič udeležilo več kot 80 ljudi. Ugotovili smo, da je v enem izmed treh Creininih avtobusov, s katerimi so minuli konec tedna odrinili proti Dolenjski, sedel tudi tisoči izžrebanec. Torej smo doslej »nagradili« že približno eno dvajsetino prijateljev časopisa Glas. Kar lepa številka mar ne? Omenjamo jo zato, ker nam posamezniki očitajo, da izbor ni pravilen in da bodo spričo goljufive sreče, ki jim noče in noče odpreti vrat med osemdeseterico izbrancev, list odpovedali (nekateri so svojo grožnjo žal celo izpolnili). Treba je reči, da nam delajo hudo krivico. Bolj demokratičnega določanja udeležencev spomladanskih in jesenskih ekskurzij zares ni mogoče izoblikovati.

Kar poglejmo: veliko kartotečnih lističev smo prepustili naročnikom in tako že vnaprej preprečili kakršnokoli »kuhinjo«; nihče ne more biti izžreban dvakrat, saj dobro vemo, kako krivično je, če nekdo zaman čaka, kdaj bo uzrl svoje ime v seznamu izletnikov, njegov sosed pa po igri naključja pride vanj večkrat zapored; četrtino razpoložljivih mest rezerviramo izključno za može in žene, ki so na Glas naročeni najmanj 20 let, kajti tudi mi znamo ceniti zvestobo; v upravi vedno točno izračunajo, koliko sedežev odpade na posamezna območja Gorenjske. Ni pošteno, če bi se — denimo — iz poštnega okoliša, kjer je Glas nepogrešljiv v skoraj sleherni družini, peljala z nami le dvojica ali trojica bralcev, iz predala, kamor dvakrat tedensko pošljemo samo 10 do 15 izvodov, pa peterica ali šesterica.

No, dosti razlage. Upam, da ste zadovoljni. Kaj več res ni moč povedati. Pri žrebanju vedno nekdo dobi in nekdo izgubi. Je pač podobno loteriji. In če kupite srečko, ki potem ne zadene ničesar, pristojnemu organu najbrž ne napišete ogorčenega pisma, v katerem stresate naj ogenj in žveplo. Smo dovolj jasni?

Poglejmo zdaj, kam vse so doslej romali izžrebanci. A preden zapišemo karkoli bolj konkretnega, bi radi dodali, da uredništvo dosledno spoštuje zamisel o poteh po naši ožji domovini. Zmeraj več je namreč ljudi, ki so obredli že pol sveta, medtem ko svoje dežele sploh ne poznajo. In vendar je polna prelesti in zanimivosti, kakršnih zunaj ni. Le vprašajte naročnike, s katerimi smo skupaj prekrižali bodisi Štajersko ali Dolenjsko, bodisi Notanjsko ali Primorsko, občudovali zgodovinske spomenike na Koroškem, si ogledali neštete gradove, muzeje, domačije slavnih mož, tovarne in letovišča ter iz zraka, skozi okna letala DC-9, ugotavljali kakšen je svet z višine nekaj tisoč metrov! Številne pohvale dokazujejo, da imamo prav. Glasovi gostje so se še zmeraj počutili odlično, za kar sta v precejšnji meri zaslužna njihova stara zaveznika veletrgovina Živila in Creina Kranj.

Tudi v soboto so šoferji Janez Draksler, Zdravko Potočnik in Tone Jelenc, Živilina zastopnika Milan Cizej in Štefan Močnik ter vodnik Slavko Šajn redakciji izdatno pomagali pri pripravi in izvedbo izleta, ki bo navzočim še dolgo ostal v prijetnem spominu. Milan Cizej in Štefan Močnik sta med veselo družbino razdelila obilno popotnico, štiričlanska Creinina ekipa pa je poskrbela, da smo pod noč brez nezgod prispeli domov. Vtisov se je nakopičilo nič koliko, saj smo v pičlem dnevu pregledali zajeten kos Slovenije, obiskali Cankarjevo rojstno hišo na Vrhniki in tehniški muzej v Bistri, obedovali v novem motelu v Grosupljem, zavili nato v Podsmreko, v dvorec, katerega notranjost skriva zbirko dragocenih etnografskih starin in lončarskih izdelkov, ter prek Stične, kamor nas je zvabil častitljivi benediktinski samostan, krenili na Muljavo, k potomcem pisatelja Josipa Jurčiča, »očeta« Krjavla, Jurija Kozjaka in Domna.

I. G.

»Gorenjec sem, Gorenec se pišem, pa sem še Gorenjski glas naročil...«

Tako je leta 1949 razmišljal sedaj 42-letni Pavel GORENEC iz Šenčurja, delavec na krajevnem uradu v Šenčurju, ko je pred 24. leti poležaval v bolniški postelji. Dolgočasil se je in si zaželel branja. Naročil je Gorenjski glas, predhodnika sedanjega Glasa. Tako se je uvrstil med naše najstarejše naročnike. Letos se mu je povrhu vsega še nasmehnila sreča. Izžreban je bil in v soboto je odšel na Glasovo potovanje.

»Vedno sem si želel, da bi bil izžreban in odšel z Glasom na enodnevni izlet, ki so po pripovedovanju ljudi, ki so že bili z vami, izredno prijetni,« mi je pripovedoval v soboto v Bistri. **»Vendar se me je žreb vedno izognil. Pomislil sem že, če me imate na Glasu sploh še v spisku naročnikov. O, to me že imajo, sem gruntal. Glas dobivam redno, prav tako pa tudi položnice za plačilo naročnine! Le žreb mi ni preveč naklonjen, sem se tolažil in upal, da bom nekoč le med Glasovimi popotniki.«**

Tokrat se vas žreb ni izognil. Kdaj in kako ste zvedeli, da greste danes z nami, sem vprašal Pavla Gorenca, ki ni le naš zvesti bralec in naročnik, temveč kdaj tudi prime za pero ter napiše za Glas kaj zanimivega iz šenčurskega konca.

»Spal sem še, ko mi je ženina sestra Milena Jerala telefonirala in dejala: Pavle, čestitam! Kaj me mečeš s postelje in čestitaš, sem ji ves zaspan odgovarjal. Na izlet greš. Izžreban si bil, mi je odvrnila. Dvignil sem se in poškilil v Glas in ugotovil, da je to res. Ko sem povedal novici ženi, mi je odgovorila: Kaj če bi šla jaz na izlet? O, ne, sem rekel. Poglej, saj ne piše Pavla Gorenec, ampak Pavel . . .«

Izlet se bo kmalu prevesil v drugo polovico. Ste z dosedanjim potovanjem zadovoljni?

»Nisem pričakoval, da se zbere na Glasovem potovanju toliko ljudi. Vidim, da je povezava med Glasom in bralci izredno dobra. V Bistri še nisem bil. Tehnični muzej, ki smo si ga ogledali, me je navdušil. S sosedom Janezom Drakslerjem sva se odločila, da bova v Bistro pripeljala enkrat svoji družini. Prav prijeten izlet bo to.«

Hodite z družino pogosto na izlete?

»Včasih, ko so bili otroci še manjši, smo hodili več okoli, danes pa manj. Otroci gredo najraje po svoje, nama z ženo pa se največkrat ne ljubi iti. Moji najpogostejši izleti so hoja v planine.«

In vaše mnenje o Glasu.

»Glas mi je všeč, posebno še, ker napiše marsikaj zanimivega iz življenja in dela krajevnih skupnosti. V nove delovne prostore se je preselil in je zato razumljivo, da je dobil tudi novo, lepšo in privlačnejšo obleko . . .«

J. Košnjek

Tine iz Škofje Loke je prava gorenjska korenina. Njegove roke ga izdajajo, da je kmet. Hišo je popravil, kmetijo moderniziral, nakupil stroje. Sedaj išče še nekaj — pridno in skrbno ženo. »Nič ji ne bo treba delati. Za vse imam stroje. Le kuhati mi bo morala,« je nekajkrat ponovil med izletom. Posebno glasen pri teh izjavah je bil takrat, ko so bile v bližini predstavnice nežnega spola!

Na vsakem izletu si prizadevamo, da potovanje ni pusto. Pretekla leta je bila navada, da smo po avtobusih izvedli mala žrebanja. Naročniki so prejeli skromne nagrade. Letos pa smo sprejeli predlog razigranih popotnikov in izbrali lepotico potovanja. Volitve smo opravili v gostilni Pri Oberščaku na Muljavi. Razpoložena izletniška družbina se je odločila, naj se z laskavim naslovom okinča Angelca Maček iz Kranja, delavka tovarne IBI iz Kranja. Na sobotno potepanje je odšla namesto mame.

Angelca se je izžrebancem najtopleje zahvalila in jih postregla s kozarčkom močnega . . .

Navdušena nad izleti

Naša izžrebanka iz Žirov **Silva Giacomelli** nadvse rada hodi na izlete, tako na družinske kot na skupinske. Zdaj že upokojena delavka iz Alpine, znana aktivistka med NOB, ima štiri otroke. Prej, ko so hodili v šole in študirali, je imela doma vedno dovolj dela in se je bilo skoraj nemogoče odtrgati od doma. Zdaj so trije otroci že zaposleni, le najmlajša hodi v gimnazijo, Silvi pa je zdaj ostalo dovolj časa, da kdaj pakdaj oddide in si ogleda kraje in zanimivosti, ki jih doslej še ni videla.

»Da, zadnja leta sem navdušena nad izleti,« pravi prijazna Silva Giacomelli, **»zanje mi ostaja dovolj časa in večkrat se z možem podava v kraje, kjer še nisva bila. Nadvse rada sem se odzvala sinovemu in hčerinemu povabilu, da ju obiščem na Češkoslovaškem in na Švedskem, ker živita z družinama. Videla sem precej zanimivega. Prav vse je privlačilo moje radovednost. Zdi se mi, da več kot vidiš, vedno bolj te vleče, da potuješ in si ogleduješ, saj je toliko zanimivega pri nas, kar je vredno obiskati in si ogledati.**

Za Glasov izlet je bila pravzaprav izžrebana mama in dolgo smo ji prigovarjali, naj se izleta udeleži. Pa mi hotela, starejša je že in jo vožnja utruja. Nazadnje sem se odločila jaz, pri tem s precejšnjim navdušenjem, saj teh krajev še nisem videla in spoznala. Posebno muzej v Bistri me je zelo navdušil in skoraj prepričana sem, da se bova z možem še vrnila v ta kraj, kjer je videti toliko zares zanimivega.

Glas rada prebiram in pri hiši je že več let. Predvsem mi je všeč zaradi naših domačih novic.

Seveda se pri tem spoznavam z ljudmi iz vseh krajev, sopotniki se in marsikateri ostanejo potem tudi v tesnejših stikih. Tak celodnevni izlet mora po mojem biti v nekem smislu tudi ekskurzija, saj je nadvse pohvalno, da izžrebanci spoznajo kraje in zanimivosti, ki jih še niso morda nikoli videli in jih najbrž nikoli več ne bodo. Skratka: o tem izletu, na katerem sem bila, povem lahko le to, da mi je bil zelo všeč.«

D. Sedej

Loško gospodarstvo med kladivom bremen in nakovalom težav

Nadaljevanje s 1. str.

. . . IN SMERNICE SE NISO URESNIČILE

Dasi je celotni dohodek narasel za 20 odstotkov, to ni odsev boljšega poslovanja, marveč izključno inflacijskih gibanj. Gornjo trditev najbolje ilustrira dejstvo, da Ločani ne dosegajo niti republiških poprečij, da so doslej porabili 21 odstotkov več sredstev kot v enakem lanskem obdobju in da je ostanka dohodka tudi v absolutnem smislu, brez upoštevanja padca vrednosti dinarja, dobro četrtino manj (—29 %). Kljub raznim smernicam rast družbenega proizvoda ne dohiteva rasti družbenih obveznosti, saj so dajatve nekajkrat presegle dogovorjeno stopnjo. V skladih je rekordno malo sredstev, padli sta ekonomičnost in rentabilnost proizvodnje. S 1152 milijoni din ustvarjenega bruto dohodka je delež Škofje Loke v gospodarstvu Gorenjske zdrknil od 18,9 odstotka v prejšnjem letu na 18,1 odstotka v obdobju januar—junij 1973.

Kajpak ne gre prezreti nekaterih pozitivnih podatkov, ki nemara obetajo preobrat. V mislih imamo zlasti 21-odstotno povečanje osnovnih sredstev v obratovanju, nadalje 34-odstotni dvig lastnih virov investicij ter 4-odstotni skok števila zaposlenih. Zanimivo je, da so razmeroma ugodne rezultate zabeležili v kmetijstvu, kjer je kosmati dohodek za 66 odstotkov višji od lanskega. Nekdanja »cokla« ekonomskega napredka komune se je v primerjavi z ostalimi panogami torej izdatno povzpela; njena udeležba v ustvarjanju nove vrednosti znaša 17,6 odstotka, čeprav še konec decembra 1972 ni dosegla niti trinajstih odstotkov. Ob tem smo iz odborniških klopi slišali malo pikro pripombo, da bi ob kroničnem pomanjkanju mesa na trgu trezen človek pričakoval najmanj zastoj, če že ne nazadovanje v finančnem obračunu kmetijcev. A žal komentarček v vrstah odgovornih mož ni sprožil pričakovanega odmeva.

POGLED ZA KULISE IZGUB

Poglavje zase je industrija, ki s 710 milijoni beleži samo 9-odstotni porast celotnega dohodka in ne dosega predvidenih letnih planov. Pod lansko šestmesečno proizvodnjo sta obtičali žirovska Alpina in Odeja Škofja Loka. Kako problematičen je položaj, pove podatek, da v skladiščih leži trenutno za 94 % več nevnovčenih finalnih izdelkov kot minulo leto in da se vrednost izvoza zmanjšuje v absolutnem in relativnem pomenu besede. V petih znanih podjetjih so »pridelali« izgubo, ki znaša 6,715.000 dinarjev. S 3,1 milijoni je na čelu LTH, sledijo pa ji Alples, Jelovica, Transturist in Termopol. K sreči so povsod obračunavali amortizacijo precej nad predpisanimi stopnjami in bodo ob izteku leta deficit bržkone lahko izravnali.

V obrazložitvi težavne situacije je predstavnik LTH inž. Marko Vraničar dejal, da kakršnegakoli ugodnejšega izida tudi ne bi bilo realno pričakovati, kajti samo prispevki in davki republiki so 6-krat večji kakor v nedavni preteklosti. Naraščanje neprodanih zalog proizvodov pripisuje znižanju osebnega standarda prebivalstva, ki mu praznijo žepe naraščajoči izdatki za vsakdanje življenjske potrebščine in ki niti ne pomisli, da bi v sedanjih razmerah nabavljal drage tehnične predmete, pohištvo, stavbno pohištvo itd. Prav slednje pa tvori pretežni vir zaslužka škofjeloške industrije. Tretji zaviralni moment je nepremišljena sprostitev cen surovin in polizdelkov ter limitiranje gotovih proizvodov. S prodajo slednjih tovarne neredko komaj pokrijejo materialne stroške. Če zraven prištejemo še pogoste zastoje v posameznih obratih, nastale zaradi nerednih dobav kooperantov, ter stroške uvoza snovi, ki smo jih malo prej izvozili v tujino, da bi potem po drugi poti prišle nazaj in inozemskim manipulantom zagotovile masten dobiček, je podoba »organizirane zmede« popolna. Pravzaprav izgube niti niso pretirane.

PLAČE POD SLOVENSKIM POPREČJEM

Gospodarstvo škofjeloške komune je v prvem polletju ustvarilo 250,244.000 din čistega dohodka, pri čemer na enega zaposlenega odpade 22.550 din. Srednja mesečna plača znaša 1960 dinarjev in je navzlic 17-odstotnemu zvišanju skromnejša kot v večini slovenskih komun. Kar zadeva obveznosti in terjatve, naj povemo, da prve presegajo druge v kmetijstvu, gradbeništvu, prometu in trgovini. Zlasti so se plačilne sposobnosti poslabšale v kmetijstvu in prometu. Spodbudno pa je, ker nobena delovna organizacija ni imela žiro računa blokiranega dlje kot 45 dni. In kako bo v prihodnje?

I. Guzelj